

YHDESSÄ!

IDEAKIRJA VAPAAN SIVISTYSTYÖN TOIMIJOILLE
KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN LUOMISESSA

ESKOA-HANKE

Ekososiaalinen Sivistyskäsitys Kansalaisopistojen Arjessa

YHDESSÄ!

3
4
7
7
9
11
13
14
15
17
21
25
29
31
33
35
37
39
41
47
53
55

TILLSAMMANS!

57

59

61

63

67

MUKANA OLEVAT OPISTOT

Ideakirjassa käytetyissä kuvissa esiintyy hankkeessa mukana olevien kymmenen opistojen oppilaita ja henkilökuntaa, jotka ovat antaneet luvan kuvan käyttöön. Ekososiaalinen sivistys kansalaisopistojen arjessa (ESKOA) laatu- ja keittämishanketta rahoitti Opetushallitus.

JOHDANTO

Hyvä lukija!

Olet avannut digitaalisen ideakirjan, joka on tehty Opetushallituksen rahoittamassa Eskoa-hankkeessa (Ekososiaalinen Sivistyskasitys Kansalaisopistojen Arjessa). Meri-Pohjolan opistopiirin hankkeen tavoitteena on ollut sosiaalisen ja kulttuurisen kestävän kehityksen sekä ekososiaalinen sivistyksen levittäminen ja konkretisoiminen kansalaisopistoissa. Hankkeessa ovat olleet mukana lin kansalaisopisto, Jokihelmen opisto, Jokilatvan opisto, Kaukametsän opisto, Kianta-Opisto, Oulu-opisto, Porvoon kansalaisopisto, Sipoon opisto, Sotkamon kansalaisopisto ja Raahe-opisto.

Eskoa-hanke sai alkunsa Meri-Pohjolan opistopiirin yhdessä tehdystä **kehittämissuunnitelmasta**, jossa mainittiin kestävä elämäntapa yhtenä arvona. Kestävä elämäntapa haluttiin ymmärtää osana opistojen perinteistä toimintakulttuuria, mistä johtuen oli tärkeää tehdä suunnitelma arvojen konkretisoinniseksi käytäntöön.

Vapaan sivistystyön tavoitteissa on 2020-luvulla korostettu ekologisia arvoja -paljon puhutaan ekososiaalisesta sivistyksestä kansalaisopiston toiminnassa. Ekososiaalinen sivistys tarkoittaa ymmärrystä siitä, että hyvään elämään tarvitaan elämän edellytysten turvaamista eli ekologisuuden huomioiminen. Tarvitaan myös sosiaalinen ulottuvuus eli ihmisen arvon kunnioittaminen ja tasa-arvoisen kohtaamisen merkityksellisuuden huomioiminen. Ekososiaalisen sivistyksen mukaisia tavoitteita on kirjattu osaksi kansalais- ja työväenopistojen toimintaperiaatteita. Aina ei kuitenkaan ole

selvää, että kestävät tavoitteet ja arvot yhdistetään osaksi opistojen perustointia.

Ideakirjassa on huomioitu sekä opettajan työn että koko koulutusorganisaation sitoutuminen kestävän elämäntavan arvoihin konkreettisesti käytännön tasolla. Hankkeen aloitusseminaarissa Limingan luontokeskuksessa pohdittiin opettajan työn ekologisia arvoja ja toimintatapoja. Vastauksiin pääset tutustumaan **Kestävä kehitys opetuksessa** -kappaleessa.

Hankkeen alussa tehtiin esiselvitys, jonka arvokkain tulos oli havainto siitä, että opistojen toiminta, erityisesti kurssitoiminta on jo kestävän kehityksen mukaista. Kehitettävää löytyy toiminnan sanoittamisessa henkilökunnalle ja tiedottamisessa opiston ulkopuolisille kuten asiakkaille ja omistajayhteisöille. Esiselvityksen vastausten perusteella opistoissa on avoin, myönteinen ja kannustava ilmapiiri sekä yhdessä tekemisen meininki. Ihmisiä kohdellaan oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti. Sen sijaan opetuksen toimipisteiden esteettömyys ja saavutetta-

vuus ei aina ole mahdollista toteuttaa parhaalla tavalla, eikä kaikkien opiskelijoiden kulttuureja ole ollut mahdollista huomioida yhtä näkyvästi. Koulutuksen suunnittelussa ennakoitaan hyvin yhteiskunnan muutoksia. Tavoitteena on rakentaa elämälle kestäviä ei-materiaalisia merkityksiä sekä voimaannuttaa opiskelija. Ihmisten, luonnon ja kulttuurien kokemisen kautta synnytetään uusia merkityksiä elämälle. Omaan elämään sekä oppimiseen koetaan voitavan vaikuttaa opistossa opiskellessa. Lisäksi kansalaisopistot oppilaitoksina osaavat hyödyntää kumppaniensa tukea toiminnassaan. Ympäristövastuullisuus toteutuu hyvin kaikessa toiminnassa. Lisää opistojen kestävästä elämäntavasta voit lukea opistojen esittelyistä, jotka löytyvät **Opiston omat sivut** -kappaleesta.

Vuonna 2024 vietetään Sivistyksen teemavuotta. Arvoja ei ole ilman kulttuuria ja sivistystä. Kaikki edellä mainittu heijastuu jokaisen omiin arjen valintoihin. Eryteisesti vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat olleet jatkuvan oppimisen ja syväsvivistyksen puolesta puhujia. Tämän ideakirjan tarkoitus on olla opistojen arjen työn tukena kansalaisopiston profiloituessa ekososiaalisesti kestävästä vapaan sivistystyön oppilaitokseksi. Kirjassa on muun muassa omaan käyttöön ladattava ja täytettävä **tasa-arvo ja yhdenvertaisuuden suunnitelman pohja, vuosikello** sekä **huoneentaulu** työn tueksi. Kirjassa on myös **lausepankki**, jota voi käyttää apuna opetuksessa tai muussa opiston toiminnassa.

Opas on tarkoitettu kaikille vapaan sivistyksen oppilaitoksille. Toivomme ideakirjan vahvistavan ekososiaalisten arvojen käyttöä ja haluamme kirjan avulla auttaa opistoja luomaan entistä enemmän kestävästä kehityksen mukaisia toimintamalleja oppilaitoksen arjessa.

Tähän oppaaseen tutustuminen on alku ekososiaalisen sivistystyön näkyväksi tekemisestä. Tästä on hyvä jatkaa oman oppilaitoksen aktiivista ja osallistavaa toimintaa sekä entistäkin vahvemman arkielämän toteuttamista kestävästä elämäntavasta mukaisin periaattein.

KESTÄVÄ KEHITYS OPETUKSESSA

- TÄSTÄ LÄHDETTIIN LIIKKEELLE.

Eskoa -hanke käynnistyi syksyllä 2023 Opistotreffeillä. Työpajoissa kuultiin asiantuntijoiden puheenvuoroja sekä opittiin Limingalahden luontokeskuksessa, miten jokainen voi olla osa kestävästä kehityksen mukaista toimintaa. Osallistajat kirjoittivat kortteihin omia kestävästä kehityksen mukaisia ideoita.

Katso kortit seuraavalta aukeamalta!

Opettajien kestävän
kehityksen ideoita
Opistotreffeillä
22.9.2023.

Jotta minä voisin
olla minä,
tarvitsen siksi,
että sinä olet sinä.

Tasa-arvoinen
vuorovaikutus.
Huomioi henkilö.

Musiikkiharrastus
on ekologinen
ja lisää henkistä
hyvinvointia.

Iloa ja
voimaa
luonnosta.

Ompelen /
tuunaan vaatteita.
Kestokassi
käyttöön.

Tiedon ja
taitojen
jakaminen.

Osta
vähemmän

En osta turhaa. Käytän
suutaria, syön paljon
lähiruokaa, ja mah-
dollisimman paljon
omasta maasta. Kier-
rätän. Säästän sähköä.

Hidasta
hengitystä.

"Tuunaan" vanhoja vaatteita
uudelleen käytettäväksi. Kasvatan
itse mm. perunat, kasvikset,
juurekset. Kerään ja käytän
villiluonnon yrttejä ja
marjoja. Vältän uuden osta-
mista, jos en välttämättä
tarvitse. En heitä mitään pois,
jos sen voi jotenkin hyödyntää
uudelleen. Kierrätys kunniaan.
Sähkön säästäminen.

ZERO WASTE
filosofia

Huolenpidon
kehä ulottuu
kaikkiin.

Keskeneräisyyden
kestäminen
- välitapit.

Laittakaa
ruokaa raaka-
aineista.

Ymmärrä
Luontoa

KESTÄVÄ TULEVAISUUS TEHDÄÄN YHDESSÄ

HYVINVOINTI KESTÄVYYTTÄ TAVOITTELEVASSA YHTEISKUNNASSA

Arto O. Salonen,
professori Itä-Suomen Yliopisto.
Luento 22.9.2023, ydinajatuks
kuvitettuna

Yhdessä kohti kestävämpää hyvinvointia. Jokainen meistä tavoittelee hyvinvointia ja hyvää elämää. Tavoittelemme yhä enemmän kestäväää hyvinvointia, joka on pieniä tekoja, ja joihin meillä kaikilla on varaa. Kestävän elämäntavan on todettu luovan tyytyväisyyttä.

Hyvä tulevaisuus tehdään tieteen, taiteen, talouden ja teknologian avulla. Houkutellaan itsestämme ja muista parhaat puolet esiin. Yhdessä tehden vähennämme toistemme heikkouksia ja täydennämme hyviä puolia. Jokaisessa on jotakin pysäyttävän kaunista.

Yhdessä saavutamme kestävään elämäntavan päämäärän, vaati se sitten suuria tai pieniä tekoja. Yksittäiset pienet teot ja pienet muutokset kasvavat yhdeksi suureksi teoksi. Jokainen pienikin hiekanmurunen muuttaa hiekkarantaa, vaikka me emme sitä huomaisi. Jokainen pienikin teko muuttaa vähän elämäntapaamme. Päättämällä suunnan ja päämäärän voimme vaikuttaa elämäämme pienillä teoilla, joista syntyy isoja muutoksia, kun tekoja on paljon. Yhdessä olemme enemmän.

HYVINVOINTI kestävyyttä TAVOITTELEVASSA YHTEISKUNNASSA

tarina
merkitys

ELÄMÄN-
laatu

elämän
kulussit
määrä

ELINTASO

JOKAISEN
ainutlaatuisuus
ESIIN!

Arto O. SALONEN

sosiaalipedagogiikan
professori

TYÖN merkitys?

HENKIIN-
JÄÄMINEN

ILMASTON-
MUUTOS

T O U K U
T a i d e
T a l o u s
T E K N O L O G I A

ilo

kauneus

NUORET
VÄHENTÄVÄT
kulutusta

laji-
kato

minä
OSAAN

maailma
TARVITSEE

kuvitus
ajino
SUTINEN

ongelman-
ratkaisu!

sivistisyhteiskunta

KESTÄVÄ TULEVAISUUS TEHDÄÄN YHDESSÄ

EKOSOSIAALINEN SIVISTYS HYVÄN TULEVAISUUDEN TEKIJÄNÄ

Arto O. Salonen,
professori Itä-Suomen Yliopisto.
Luento 1.11.2023, ydinajatuks
kuvitettuna

Ihmisen toiminta on suurin yksittäinen maapallon tulevaisuuteen vaikuttava tekijä ja ihminen päättää, millainen tulevaisuus meillä ihmisillä ja planeetallamme on. Muutos on ihmisten tehtävä. Hyvä tulevaisuus on sivistyskysymys. Sivistys on ratkaisujen hakemista kunkin aikakauden polttavimpiin ongelmiin (Snellman).

Ekososiaalinen sivistyskäsitys koostuu vastuullisuudesta, kohtuullisuudesta, ihmistenvälisyydestä, todellisuuden yhteyksien tunnistamisesta ja toisen asemaan asettumisesta. Ihminen on elävä osa itseään suurempaa kokonaisuutta ja elämän hienot hetket eivät palaudu materiaalisiin asioihin. Tarpeiden ja halujen erottaminen on järkevää. Kohtaava läsnäolo, moniäänisyys ja jaettu ymmärrys on tavoiteltavaa ja merkityksiä tuottavaa joka päivä. Opettaja ja koko oppilaitos voivat auttaa voimaantumisessa ja itsensä vahvaksi kokemisessa, tunnistamaan toistemme ainutlaatuisuutta ja tekemään sitä näkyväksi. Rikastetaan omaa elämää ja saadaan siihen lisää laatua ja mielekkäitä kokemuksia.

Ekososiaalinen SIVISTYS HYVÄN TULEVAISUUDEN TEKIJÄNÄ

AVAIMET
ongelman-
ratkaisuun
ovat meillä

LUOTTAMUS
koheesio

SIVISTYS ON
ratkaisujen
HAKEMISTA

**KOHTI KESTÄVYYS-
TIETOISTA KANSALAISTA**

ONGELMIA: ilmastonmuutos,
köyhyys, sodat, kulkutaudit,
luontokato, luonnonvarat...

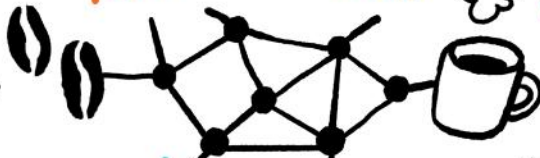
**YHTEYKSIEN
TUNNISTAMINEN**

**KESTÄVÄ
elämän-
tapa**

**TEKNOLOGIAKO
ratkaisee?**

**TALOUS ON
väline**

**TYTY-
VÄISYYS**

VASTUULLINEN

**sosiomateriaaliset
systemit**

käynnistyminen

VERTAISUUS

**kuvitus
utina SUTINEN**

elämän

**maailma-
suhde**

KOHTUULLISUUS

**tarpeet
≠ halut**

**EKOLOGINEN
perusta**

KESTÄVÄ TULEVAISUUS TEHDÄÄN YHDESSÄ

JOKAPÄIVÄINEN ELÄMÄ KIETOUTUU MONIN TAVOIN OSAKSI YMPÄRILLÄMME OLEVAA MAAILMAA

Arto O. Salonen,
professori Itä-Suomen Yliopisto.
Luento 21.11.2023, ydinajatuks
kuvitettuna

Oma elämä on hyvä tunnistaa entistä avarammin osana muuta elämää: kuinka minä liityn ympärillä olevaan maailmaan? Ketä ja mitä elämänpiiriin sisältyy? Näin löydämme merkitysikkunoita itsellemme enemmän ja ehkä vastauksen kysymykseen “miksi elän?”.

Ekologinen todellisuus on välttämätöntä elämälle. Elämän edellytysten turvaaminen on tärkeää. Sosiaalinen todellisuus on arvokkaan elämän puolustamista. Tästä syntyy ekososiaalinen todellisuuskäsitys, jossa systeemit kietoutuvat toisiinsa ja joihin kytkeydymme joka päiväisessä elämässämme. Jokainen tunnistettu yhteys ympärillä olevaan maailmaan tuo merkityksellistä elämää, lisää kuulumisen ja osallisuuden kokemuksia, laajentaa huolenpidon piiriä ja tekee tietoiseksi omista vaikutusmahdollisuuksista. Jos tunnistamme, mitä meille riittää ja mitä meillä jo on, meistä tulee rikkaampia.

JOKAPÄIVÄINEN ELÄMÄ KIETOUTUU MONIN TAVOIN OSAKSI ympärillämme olevaa maailmaa

HUOLENPIDON
LAAJENEMINEN

Yhteiskunta
YHTEISÖT
perhe
MINÄ
ihmiset
ELOLLISET
TULEVAT ELOTTOMAT

49%

SUOMALAISEN
jalan-
jälkiä:

40%

30%

& SOSIAALISET
ekologiset
VAIKUTUKSET

merkitykselliseksi
koetut kulutus-
valinnat
lisääntyneet

syntyy ulkomailla

OSALLISUUS
MAAILMAN muuttaminen

Älypuhelimien
metalli-
tantaali?

kuvitus
aine-
SUTINEN

KONGO
jalostus
välittäjä
kompo-
nentit

TULEVAISUUDEN
sivistyksen YDIN:
LIITYN KESTÄVÄMMIN
MAAILMAAN!

passiivisesta
kuluttajasta AKTIIVISEKSI
kansalaiseksi

Arto O. SALONEN

KESTÄVÄ TULEVAISUUS TEHDÄÄN YHDESSÄ

SIVISTYMÄLLÄ MEISTÄ TULEE
planetaarisia toimijoita!

AIKA
MENNEISYYS nykyisyys TULEVAISUUS

TULEVIEN SUKUPOLVIEN
äämi PÄÄTÖKSIIN?

tila
PAIKALLINEN ALUEELLINEN globaali

ETIIKKA
yksilö YHTEISÖ PLANEETTA

MIKÄ RIITTÄÄ?

SOKEAT
pisteemme?

LUONNON-
VARAT

Tulevaisuus
VOI OLLA MUUTAKIN
KUIN MENNEISYYDEN
JATKE!

Uuden
KUVITTELU!

kiertoon

KUVITUS
Aino SUTINEN

sydämen
sivistys
oppiminen
KASVAMINEN

ratkaisut
työn
merkitys

SIVISTYMÄLLÄ MEISTÄ TULEE PLANETAARISIA TOIMIJOITA.

Arto O. Salonen,
professori Itä-Suomen Yliopisto.
Luento 6.2.2024, ydinajatuks
kuvitettuna

Sivistyminen tapahtuu itsen ja maailman välissä: kiivetään ennakkoluulojen yli, vältetään pelkistettyjä ja lukkoonlyötyjä määritelmiä ja avarretaan käsitystä itsestä osana muuta todellisuutta. Tulevaisuuden sivistyksen keskeiset tekijät ovat rauha, ihmisen ja luonnon välinen tasapaino sekä jokaisen mahdollisuus kokea elämä arvokkaaksi ja merkitykselliseksi. Rauhaa kannattaa rakentaa joka päivä. Ihmisen ja muun luonnon välinen tasapaino on elämän edellytys. Tarvitsemme olosuhteiden luomista sille, että tunnemme olevamme ainutlaatuisia juuri sellaisena kuin olemme.

Sivistyminen on omasta ainutlaatuisuudesta tietoiseksi tulemisesta, sen jatkuvaa ylittämistä ja käyttämistä hyvyden, totuuden ja kauneuden lisäämiseksi yhteiskunnassa ja maailmassa, jotta hyvän tulevaisuuden toivo vahvistuisi.

OPISTOJEN OMAT SIVUT

– KESTÄVÄN KEHITYKSEN KUDELMAT

Hankkeessa mukana olevat opistot toivat esiin oman opistonsa kestävä elämäntavan osaamista. *Miten opisto on toteuttanut/toteuttaa tulevaisuudessa ekososiaalista sivistystä? Miten opisto lupaa jatkossa kehittää organisaatiota kestävä kehityksen ja uudistavan oppimisen suuntaan?*

Seuraavaksi esitellään

Iin kansalaisopiston, Jokihelmen opiston, Jokilatvan opiston, Kaukametsän opiston, Kianta-Opiston, Oulu-opiston, Porvoon kansalaisopiston, Raahe-opiston, Sipoon opiston ja Sotkamon kansalaisopiston kestävä elämäntavan osaamista.

II - KULTTUURIN VOIMAHAHMO POHJOIS-POHJANMAALLA

li, viehättävä kunta Pohjois-Pohjanmaalla, loistaa aktiivisella ja monipuolisella kulttuuritarjonnallaan. Kunta oli ansaitusti ehdolla Vuoden Kulttuurikehtopalkinnon saajaksi, mikä kuvastaa sen omistautumista kulttuurin edistämiseen ja hyvinvoinnin tukemiseen asukkaidensa keskuudessa.

IIN KANSALAI SOPISTO: KULTTUURIHARRASTUKSET EKOSOSIAALISEN HYVINVOINNIN EDISTÄJINÄ

Kulttuuri on olennainen osa Iin kunta-laisten arkea, ja Iin kansalaisopisto on merkittävä toimija tässä yhteydessä. Kansalaisopisto tarjoaa laajan valikoiman kursseja, joissa korostuu ekososiaalisen hyvinvoinnin lisääminen. Kulttuuriharrastukset eivät ainoastaan tarjoa mahdollisuuksia taiteelliseen ilmaisuun, vaan myös vahvistavat yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia kontakteja.

Kansalaisopiston kurssivalikoima kattaa monipuolisesti eri kulttuurialat, kuten kuvataide, musiikki, teatteri ja käden- taidot. Osallistuminen näille kursseille ei ainoastaan tarjoa mahdollisuutta kehittää omia taitojaan vaan myös mahdollistaa kohtaamiset muiden samanhenkisten ihmisten kanssa. Ryhmässä toimiminen, yhteiset projektit ja taiteen parissa oppiminen luovat vahvan perustan sosiaaliselle hyvinvoinnille.

Iin kansalaisopisto toimii paitsi oppimisen ja luovuuden areenana myös yhteisön keskuksena. Sen avulla kuntalaiset voivat

yhdistää voimansa ja luoda yhteistä hyvinvointia kulttuurin kautta. Tämä tekee Iin kansalaisopistosta merkittävän toimijan ekososiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi, ja se näkyy myös Iin kunnan vahvana asemana kulttuurin ja hyvinvoinnin yhdistäjänä.

“ Ihanaa, kun ei tarvitse tehdä täydellistä. ”

“ Kurssi on koko talven kohokohta. Se antaa voimaa ja iloa elämään. ”

“ Yksin elävänä ihmisenä saan tärkeitä sosiaalisia kontakteja, laulamisen iloa ja voimaantumista moneksi päiväksi. ”

“ Eläkeläisenä minulle on tärkeää tavata muitakin laulajia ja neulojia. ”

“ On tärkeää, että voi huomata olevansa vielä oppimiskykyinen. ”

**VALON JUHLA,
TAIDEKOULU,
2021**

LAULURYHMÄ

KOHTI KESTÄVÄÄ ELÄMÄNTAPAA JA VASTUULLISUUTTA JOKIHELMEN OPISTOSSA

Jokihelmen opiston visio on Iloa, hyvinvointia, sivistystä ja elämyksiä kaikikäisille. Missiomme on onnistua yhdessä kuntalaisten ja kuntien kanssa. Johtokunta hyväksyi vuonna 2022 ihmiskeskeisen strategian 2025. Arvomme ovat elämänikäinen oppiminen, kokonaisvaltainen hyvinvointi, ihmisläheisyys ja osallisuus, elämyksellisyys ja uuden luominen sekä vastuullisuus.

Olemme aidosti kiinnostuneita ihmisten kokemuksista, tarpeista ja toiveista oppia uutta ja kehittyä. Jokainen meillä töitä tekevä on oman alansa osaaja ja tärkeä Jokihelmen opiston toiminnan kokonaisuudessa. Tuotamme vapaan sivistystyön opetusta kurssilaisten tarpeiden ja toiveiden mukaan. Taiteen perusopetus on tavoitteellista eri taiteenalojen opetusta OPH:n tutkinnonperusteiden mukaisesti. Osallisuus ja kohtaamiset opiston kursseilla ovat tärkeitä. Tuotamme monenlaisia kulttuuritapahtumia ja elämyksiä kuntalaisille. Opintojemme jatkuvuus on tärkeää lapsen ja nuoren taidekasvatuksessa ja elämänsisällöissä. Elämänikäinen oppiminen ja yhdessä tekeminen on jokaisen oikeus ja mahdollisuus toteuttaa itseään, kehittyä ja saada sisältöä omaan arkeen.

Jokihelmen opistolla on merkityksellinen tehtävä kestävän elämäntavan ja kehityksen, vastuullisuuden ja ekososiaalisen sivistyksen edistämisessä. Tavoitteenamme on edistää alueemme väestön kestävään elämäntapaan sitoutumista ja tietoisuuden lisääntymistä kestävästä

kehityksestä ja ekososiaalisesta sivistyksestä osana vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen opetusta. Perusajatuksena on, että ekologiselle kestävyydelle luodaan edellytykset sosiaalisin, kulttuurisin ja taloudellisin keinoin. Jokihelmen opiston suunnitelman painopisteenä on sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus.

1

JOKIHELMEN OPISTON VAHVUUDET, MISSÄ OLEMME HYVIÄ, MITÄ MEILLÄ JO TEHDÄÄN? (itsearviointia)

- Sosiaalinen kestävyys
- Kulttuurinen kestävyys
- Taloudellinen kestävyys
- Ekologinen kestävyys

KESTÄVÄN KEHITYKSEN NYKYTILAN KARTOITUS JA TOIMINTASUUNNITELMA 2024-2026

2

KEHITETTÄVÄT KOHTEET, MITÄ KEHITETTÄVÄÄ ON? (itsearviointia)

3

ALUEELLINEN VAIKUTTAVUUS (tilastotietoa)

- Jokihelmen opisto toimii Haapavedellä, Kärsämäellä, Merijärvellä, Oulaisissa, Pyhännällä ja Siikalatvalla. Olemme merkittäviä kunnan hyvinvointi- ja sivistyspalvelujen tuottajia. V. 2023 toteutimme 15 947 opetustuntia.
- Vuonna 2023 taiteen perusopetuksessa toteutimme 2 782 tuntia ja opiskelijoita oli 862 henkilöä.
- Moni lapsi ja nuori osallistuu useamman taiteenalan tavoitteelliseen ja opetussuunnitelmaperustaiseen opetukseen. Netto-opiskelijoita oli 370 henkilöä.
- Taiteen perusopetuksen varhaisiän opintoja toteutui noin 100 tuntia, jotka ovat alle kouluikäisten mahdollisuuksia kokeilla taiteen perusopetusta.
- Aukkaita toiminta-alueellamme on noin 23 522 henkilöä (31.12.2023). Vuonna 2023 netto-opiskelijoita oli 3 312 henkilöä ja kurssilaisia 11 780 henkilöä.
- Opiskelijoiden ikäjakautuma v. 2023. Alle 19v. oli 30%, 20–59 v. oli 38% ja 60v. ja yli 32 %.
- Jokihelmen opisto on merkittävä kulttuurin tuottaja. Konsertteihin, esityksiin ja näyttelyihin osallistui vuonna 2022 yli 12 000 katsojaa (ennen koronaa yli 30 000 katsojaa). Vuoden 2023 luku ei ole vielä tiedossa.
- Jokihelmen opistolla on töissä 6 päätoimista opettajaa ja 6 hallinnon henkilöä, 2 yli 16h viikossa opettavaa sekä noin 140 tuntiopettajaa ja luennoitsijaa. Olemme myös merkittävä työllistäjä alueella.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN NYKYTILAN KARTOITUS JA TOIMINTASUUNNITELMA 2024-2026

4

MITÄ KESTÄVYYSKASVATUSTA JOKIHELMEN OPISTOSSA ON? MITÄ HALUAMME SEN OLEVAN? (tilastotietoa)

- Kestävyyskasvatus on kestävän kehityksen arvojen ja tekojen sekä ekososiaalisen sivistyksen esillä pitämistä opetuksessa ja arjen toiminnassa.
- Taito- ja taideaineiden kursseilla hyödynnetään perinnetietoa, kierrätystä ja luonnonmateriaaleja, tehdään yhteistilauksia, luodaan yhteisloimia (kankaankudonta), tuotetaan taide- ja kulttuurielämyksiä omassa elinympäristössä jne.
- Ryhmäopetuksessa opiskellaan yhdessä, tehdään yhteistaideteoksia ja -produktioita taiteidenvälisesti.
- Yksilöopetusta on mm. musiikissa instrumentti- ja lauluopetuksessa. Kurssilaiset osallistuvat yhteiskonsertteihin ja taito- ja taideaineiden näyttelyyn omilla esityksillään.
- Taiteen perusopetus tukee oppilaiden kokonaisvaltaista kasvua, luovuutta ja taiteellista ilmaisukykyä kestävyys ja vastuullisuus huomioiden.
- Monikulttuurisuus ja kotoutumisen edistäminen kaikessa toiminnassamme.

TAVOITTEET JA PAINOPISTEET VUOSILLE 2024-2026

- Turvaamme laadukkaan ja monipuolisen opetuksen innostuneen ja osaavan henkilöstön kautta.
- Vahvistamme henkilöstön työhyvinvointia, itsensä kehittämistä, työhön sitoutumista ja kansainvälistymistä
- Toteutamme kestävän kehityksen periaatteita vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksessa
- Edistämme ekososiaalista sivistystä ja vapaan sivistystyön vapautta, tasaarvoa ja yhdenvertaisuutta. Kannustamme kurssilaisia itsensä elämänikäiseen kehittämiseen, uuden oppimiseen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kehitämme osaamisperusteisia vapaan sivistystyön kursseja, joiden suorittaminen perustuu yksilön vapauteen ja suostumukseen.
- Tarjoamme lapsille ja nuorille korkeatasoista OPH:n taiteen perusopetuksen tutkinnonperusteisiin ja Jokihelmen opiston opetussuunnitelmaan pohjautuvaa taiteen perusopetusta toiminta-alueellamme.
- Kehitämme etä-, hybridi- ja verkko-opetusta mm. Pedanet, Teams, Zoom, Google, Mikrosoft -alustoja hyödyntäen. Toteutamme henkilöstö- ja johtokunnan kokouksia etäyhteyksin.
- Juhlimme 60v. kansalaisopistotoimintaa alueellamme tuomalla esiin paikallisuutta, alueellisuutta ja perinteitä eri taiteenalojen ja kulttuurin keinoin
- Lisäämme toimintamme näkyvyyttä: mitä kansalaisopistossa tehdään, mitä on vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus, kokemuksia opettajien, kurssilaisten, toteutusten ja toiminnan näkökulmasta somessa, nettisivuilla, printtimediassa jne.
- Osallistumme aktiivisesti tulevaisuuden sivistys- ja hyvinvointikuntien palveluiden kehittämiseen sekä verkostoidumme alueen järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.
- Uudistamme toimintamalleja vastaamaan ajan ja talouden haasteisiin kestävän kehityksen periaatteita huomioiden.

KESTÄVÄ JA REILU ELÄMÄNTAPA JOKILATVAN OPISTOSSA

Jokilatvan opisto on Nivalan, Haapajärven, Pyhäjärven ja Reisjärven alueella toimiva kansalaisopisto, jossa kaiken ikäiset kuntalaiset voivat opiskella ja harrastaa.

Jokilatvan opiston opetussuunnitelman yhteisesti laadituissa arvoissa on seuraavia asioita, jotka haluamme läpäisevän kaikkea opiston toimintaa:

HYVINVOINTI

- Edistämme ja ylläpidämme ihmisten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä.
- Edistämme mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja sosiaalisten verkostojen rakentamiseen.
- Olemme inhimillisiä ja ihmisläheisiä.
- Palvelumme on helposti saatavilla ja saavutettavia.
- Panostamme lähipalveluihin ja digitaalisiin palveluihin.
- Tarjoamme oppimis- ja harrastusmahdollisuuksia tasapuolisesti eri kohderyhmille.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat läsnä opiston kaikessa toiminnassa.

OPPIMISEN ILO JA VAPAAUS

- Kaiken oppimisen ja opettamisen lähtökohtana pidämme oppimisen iloa ja oppimisen vapautta, mikä muodostaa hedelmällisen maaperän motivaatiolle.
- Kunnioitamme ihmisten yksilöllisiä oppimisen lähtökohtia.

JOUSTAVUUS

- Reagoimme nopeasti asiakkaidemme tarpeisiin.
- Opetussuunnitelma on jatkuva prosessi.
- Ammattitaitoinen henkilöstö.

VASTUULLISUUS

- Opiston kaikessa toiminnassa huomioidaan sosiaalinen, taloudellinen, ekologinen ja kulttuurinen kestävyys ja kestävä elämäntapa.

KULTTUURIPERINTEIDEN VAALIMINEN

- Tuetaan ja vahvistetaan opettajien ja kurssilaisten perinteistä osaamista, katoamassa olevia tietoja ja taitoja.
- Vaalitaan maanläheistä ja maaseudun elämäntapaa ja identiteettiä.

KESTÄVÄ JA REILU ELÄMÄNTAPA JOKILATVAN OPISTOSSA

KESTÄVÄÄ JA REILUA KURSSILAISILLE:

- Harrastamalla kansalaisopistossa osallistut opistoyhteisön toimintaan: kursseille, näyttelyihin, konsertteihin ja muihin tapahtumiin. Osallistumalla voit toteuttaa itseäsi ja pitää huolta omasta hyvinvoinnistasasi.
- Osallistumalla itseäsi kiinnostavalle kurssille, jaat saman harrastuksen ja mielenkiinnon kohteen yhdessä muiden kurssilaisten kanssa. Saat ymmärrystä ja tukea omalle tekemisellesi.
- Sivistys ja oppiminen ovat aineettomia hyödykkeitä.
- Opiston kursseilla voit opiskella koko elämänkaaren ajan, lisäksi voit kerätä opintopisteitä osana elinikäistä oppimista.
- Osallistumalla vaalit kulttuuriperintöä sekä olet uudistamassa sitä.

KESTÄVÄ JA REILU OPISTO:

- Pitkät juuret sivistyksellisessä tehtävässä ja kurssien toteuttamisesta laajasti koko opiston toiminta-alueella.
- Saavutettavuutta on lisätty muun muassa Kaiku-korteilla, vapaaoppilaspaikoilla ja työttömien alennuksilla, sisaralennuksilla sekä opintoseteleillä.
- Opisto toimii monikäyttöisissä vuokratuissa tiloissa.

KESTÄVYYTTÄ JA REILUUTTA OPISTON KURSSEILLA:

- Etäkurssit eri oppiaineissa.
- Aineettomia taitoja voi opiskella esittävässä taiteessa, musiikissa, kirjallisuus- ja kielikursseilla.
- Kierrätys- ja luonnonmateriaaleja hyödynnetään käsityö- ja kuvataidekursseilla.
- Omavaraisuutta ja ympäristötietoisuutta tuodaan esille luonto- ja puutarhakursseilla.
- Saavutettavuutta huomioidaan erityisryhmien kursseilla, maahanmuuttajien ja ikäihmisille suunnatuilla kursseilla.
- Kehon ja mielen hyvinvointia löytyy liikunta- ja terveystietokursseilta.
- Kulttuuriperintöä vaalitaan kotitalouden, kädentaiteiden, historian ja sukututkimuksen kursseilla.
- Monikulttuurisuutta maahanmuuttajille suunnatuilla ja kielikursseilla.

KESTÄVIÄ JA REILUJA TAVOITTEITA OPISTON LÄHITULEVAISUUDESSA:

Kestävän kehityksen tietoisuuden lisääminen ja systemaattisen toiminnan jalkauttaminen vahvemmin arkeen ja opetukseen: suunnittelu, toteutus ja seuranta

- Oppimistavoitteiden ja kurssien sisältöjen kirkastaminen entistä kestävimiksi ja vastuullisemmiksi huomioiden sosiaaliset, kulttuuriset, taloudelliset ja ekologiset näkökulmat, eri oppiaineissa eri tavoin painottuen.
- Jätteen lajittelun ja kierrätyksen toimivuus eri toimipisteissä, kopioinnin vähentäminen, vastuullinen materiaalien hankinta, opettajien matkojen minimoiminen eri paikkakuntien välillä.
- Henkilöstön kestävän kehityksen osaamisen vahvistaminen ja vastuuhenkilöt.
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

KAUKAMETSÄN OPISTO

Kaukametsän opisto on ollut kestävän kehityksen auditoitu oppilaitos vuodesta 2014 saakka. Sitä ennen opisto oli mukana kehittämässä kestävän kehityksen arviointikriteeristöä vapaaseen sivistystyöhön yhdessä Okka-säätiön, Eco-Onlinen ja muiden vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa. Opistosta on myös yksi henkilö suorittanut kestävän kehityksen auditoijanpätevyyskoulutuksen vuonna 2014. Opisto on ollut vuosien varrella mukana monessa eri kestävän kehityksen kehittämishankkeessa ja kestävyysajattelu on opiston toiminnassa läpileikkaavaa.

KEKE-VIIKKO YHDESSÄ KAJAANIN NUORKAUPPAKAMARIN KANSSA

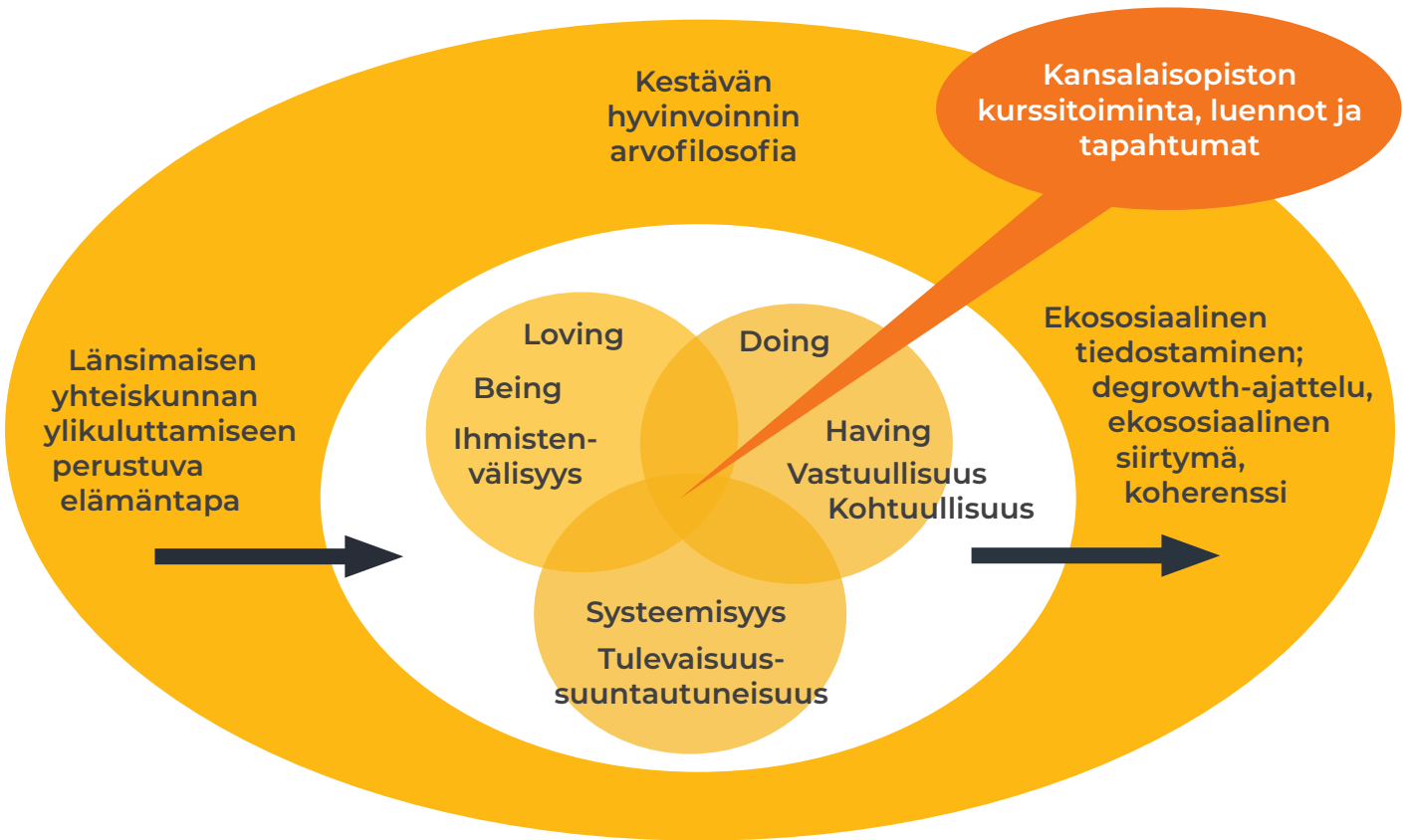
Syksyllä 2023 pilotoimme Okka-säätiön, opintokeskus Siviksen ja KOL:n ”Kohti kestäväää ja hyvää elämää” materiaalipankkia ja fasilitaattorin opasta, joka on ideatasolla lähtöisin Kaukametsän opistosta. ESKOA-hankkeeseen liittyen Kaukametsän opistossa on äänitetty kevätlukukaudella 2024 kirjoittaja-

kurssilla luontoyhteyden merkityskokemukseen liittyviä oppijoiden tekstejä, mitkä ovat linkitettynä opiston Youtube-kanavalle. Pyrimme jatkossakin toimimaan ainerajat ylittävästi kestävän elämäntavan puolesta eri kursseilla ja opiston tapahtumissa.

KAUKAMETSÄN OPISTON KESTÄVYYDEN VIITEKEHYS

Elämme länsimaissa kulutuskeskeisesti yhteiskuntaluokasta riippumatta ylikuluttaen monilla sektoreilla, kuten elintarvikkeiden, asumisen, liikkumismuotojen, tavaroiden hankkimisen, vapaa-ajan aktiviteettien ja palveluiden hankkimisen suhteen (Lettenmaier 2019). Ylikuluttaminen vaikuttaa kestävyyskriisiin pahenemiseen ja kulutuskeskeisyyden ihanne yhteiskunnassamme voi aiheuttaa myös henkilökohtaista talouden velkaantumista ja sitä kautta yhteiskunnan polarisaatiota, pahoinvointia ja lisätä eriarvoistumista (Aunesluoma 2024). Sitran (Miettinen 2020) julkaiseman muistion mukaan yhteiskunnassamme on samanaikaisesti monia merkittäviä

haasteita, kuten kestävyyskriisi, demokratian kriisi, yhteiskunnallinen polarisaatio, kompleksisuuden kasvu ja instituutioiden, talouden ja teknologian murros. Näihin yhteiskunnan haasteisiin on mahdollista vastata kansalaisopistotoiminnan kestävyysajattelun avulla. Kaukametsän opiston näkökulmana on ylikulutukseen ja eriarvoistumiskehityksen pysäyttämiseen liittyvä kestävä elämäntavan viitekehys, mikä pohjautuu Helneen ja Hirvilammin (2017), Salosen (2014), ja Lainisen (2018) ajatuksiin. Viitekehityksen avulla opistolla on yhtenäinen suunta kestävä elämäntavan puolesta puhujana ja toimijana.

Kuvio 1. Kaukametsän opiston kestävä hyvinvoinnin näkemys. (Mukailtu Helne & Hirvilammi 2017, 43; Salonen 2014; Laininen 2018, 22).

Kaukametsän opisto voi toimia muutosesagenttina kulutuskeskeisestä ajattelutavasta irtautumisessa ja merkityksellisen kestävä elämän tavoittelemisessa harrastustoiminnan avulla.

Jyri Manninen (2010) on tutkinut vapaan sivistystyön vaikuttavuutta, mikä liittyy olennaisesti kestävyysajatteluun, vaikka sitä ei erikseen ole tutkimuksessa painotettu. Vapaan sivistystyön opinnoilla voidaan vaikuttaa ihmisten ajattelutapoihin ja asennemuutoksiin, yleissivistykseen, luovuuteen, tiedonhakutaitoihin, itsetuntemukseen, itsetuntoon ja sitä kautta henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen (Manninen 2010, 169). Nämä kaikki liittyvät sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyteen. Ne ovat osa Kaukametsän opiston ekososiaalisen hyvinvointinäkömyksen ihmistenvälisyyden arvoa ja *loving ja being*-olottuvuutta. Arvokasvatuksen avulla ihminen voi myös pyrkiä oikeudenmukaisuuteen, yhdenvertaisuuteen, suvaitsevuuuteen, moniarvoisuuteen ja monikulttuurisuuteen.

Kurssitoiminnalla haetaan merkityskokemuksia ja henkisen kasvun ulottuvuuksia muun kuin kulutuskulttuurin liittymisen kautta. Myös vastuullisuuden ja kohtuullisuuden arvot eli *doing ja having*-olottuvuus liittyvät konkreettisiin tekoihin paitsi kurssitoiminnassa, myös opiston toimintakulttuurissa ja johtamisessa.

Eri kursseilla on painopisteenä eri kestävyden näkökulmat, minkä avulla myös kulutuskeskeisyydestä irtautumista voidaan harjoitella vastuullisin teoin: esimerkkeinä tästä ”tuunaaminen” ja kiertäysmateriaalit käsityökursseilla ja terveellistä arkiruokaa halvalla –tyyppiset ruokakurssit mutta myös musiikin tai joogan avulla itsekohtaamisen ja itsetun-

temuksen arvot, mitkä liittyvät ihmisen sisäiseen henkiseen kasvuun ja kohe-renssin tunteen lisäämiseen.

Ekososiaalinen sivistyminen ja tiedostaminen tarkoittavat sitä, että arvotasolla olemme ymmärtäneet ja toimimme elämässämme ja työssämme ekososiaalisen sivistyskäsitteiden mukaisesti. Se tarkoittaa, että huomioimme planeettarisia rajoja ja ymmärrämme että ilman luonnon monimuotoisuutta myös ihmisen elinmahdollisuudet kaventuvat. Tämän vuoksi Kaukametsän opiston yleisöluennoilla myös ekososiaaliamme ihmisiä havahtumaan ekologisiin kysymyksiin ja ylikuluttamisen vaikutuksiin. Kursseilla painotamme ihmistenvälisyyttä, yhteisöllisyyttä, osallisuutta, henkistä kasvun mahdollisuutta ja aineetonta kuluttamista. Kestävä hyvinvoinnin oppilaitoksessa ekososiaalisen sivistyskäsitteiden mukainen toiminta tulee olla myös työntekijätasolla tietoista ja systematisoitua pohjaavaa toimintaa.

KAUKAMETSÄN OPISTON KESTÄVYYDEN TULEVAISUUSSUUNNITELMA

Kaukametsän opiston kestävän kehityksen uusinta-auditointi on syksyllä 2026. Tähän liittyviä toimenpiteitä vuosina 2023-2026 on:

- Työntekijöiden oman ekososiaalisen sivistyksen lisääminen. Ekososiaalisuuden ja kestävän elämäntavan näkyväksi tekemistä yhteisissä kokouksissa, aineryhmäpalavereissa, omassa opetuksessa ja markkinoinnissa.
- Henkilökunnan sitouttaminen kestävän elämäntavan näkyväksi tekemiseen.
- Kotikansainvälisyys. Kestävän elämäntavan ja ympäristöoikeudenmukaisuuden huomioiminen kansainvälisissä hankkeissa ja opiston toiminnassa.
- Yhteistyö kestävän kehityksen teemojen parissa Kaukametsän eri organisaatioiden välillä ja muiden toimijoiden kanssa.

KIANTA-OPISTO

Suomussalmi on vireä 7200 asukkaan kunta Ylä-Kainuussa. Suomussalmi tunnetaan muun muassa Hossan kansallispuiston kirkkaista vesistä, monipuolisista luontoharrastusmahdollisuuksista, Raatteen tien tapahtumista ja vivahteikkaasta kulttuurihistoriasta. Suomussalmen elinkeinoelämän kulmakivet ovat matkailussa, elektroniikka-, metalli-, kaivos- ja rakennusteollisuudessa sekä marjanjalostuksessa.

Perinteikäs kansalaisopisto, Kianta-Opisto, toimii Suomussalmen ja Hyrynsalmen kuntien pinta-aloiltaan laajalla alueella. Toiminta-alueella on 36 toimipistettä ja asukkaita on pikkuisen yli 9000 henkilöä. Kuntien alueella asuun paljon senioriväestöä, mikä näkyy myös Kianta-Opiston asiakaskunnassa.

Vuonna 2025 Kianta-Opisto täyttää 60 vuotta. Vihreä kestävä kehitys näkyy yhä materiaalien uusiokäytössä, kierrätyksessä, luonnon antimien hyödyntämisessä sekä omavaraisessa viljelyssä kuten puutarhassa ja pelloilla. Lähiruokajattelu ei ole alueelta koskaan hävinnyt ja osittainen vaihdantatalous elää yhä mm. kalastajien keskuudessa. Ekososiaalinen ”ketään ei jätetä” -perinne, joka välittyy erityisesti häiriötilanteissa, elää vahvana kylillä. Pienissä yhteisöissä pidetään huolta naapurista ja tehdään yhdessä asioita.

Kianta-Opiston kursseille Ekososiaalinen kestävä kehitys on arkea ja siksi nostamme esimerkissämme kohtaamisen, osallisuuden ja yhteisöllisuuden merkityksen toteutumisen videoissa. Opettaja ja oppilas kuvaavat sosiaalisen kanssa käymisen merkitystä ja mahdollisuuksia. Oppimisen ilo on kaikki kaikessa, vaikka elämään on tullutkin rajoitteita.

Kuvissa on videolla esiintyvän opiskelija Paulan kansalaisopistossa tehtyjä töitä vuosien varrella.

**POPPANAN
KUDONTAA**

**OPETTAJA
KERTOO
OPETUSRYHMÄSTÄ**

OSALLISTAVA MUSIIKKIKASVATUS OULU-OPISTON TAIDEKOULU UPIAN MUSAPAJOISSA

MUSIIKIN SIIVIN KOHTI SOSIAALISESTI KESTÄVÄÄ TULEVAISUUTTA

Ekososiaalinen sivistys on käsitys kestävästä kulttuurista, jossa ihminen ymmärtää olevansa osa sosiaalista ja ekologista ympäristöään pyrkien elämään niiden kanssa sopusoinnussa ja niitä tulevaisuuteen säilyttäen ja vaalien. Tällaista ihmisen vastuullista maailmansuhdetta ja ekososiaalista sivistystä voidaan tavoitella inhimillisen kasvun, vuorovaikutuksen ja myötätunnon kautta. Elämän mittaisen oppimisen tavoitteeksi voidaankin ajatella ihminen, joka huolehtii paitsi itsestään, myös toisista ihmisistä, ympäristöstään, omasta kulttuuristaan ja planeetastaan. Ekososiaalinen sivistys tarvitseekin kehittyvää ja uudistavaa opetusta, joka tarjoaa oppimisen iloa sekä uusia ajatus- ja toimintamalleja. Kun oppijan maailmansuhde uudistuu, luo se parhaillaan hyvinvointia sekä oppijalle itselleen että häntä ympäröivään yhteiskuntaan ja maailmaan.

Oulu-opisto on Oulun kaupungin ylläpitämä kansalaisopisto, joka tarjoaa monipuolisia oppimis- ja harrastusmahdollisuuksia kaiken ikäisille. Sen taidekoulu UPIA antaa tavoitteellista taiteen perusopetusta lapsille, nuorille ja aikuisille kattavasti eri taiteenaloilla kuten kuvataiteessa, käsityössä, musiikissa, tanssissa ja teatteritaiteessa. Opinnoissa korostuvat vahvasti osallisuus, vuorovaikutus ja hyvinvointi. Taidekoulu UPIA luo oppilailleen turvallisen, kannustavan ja luovan ympäristön, jossa taiteellisia tai-

toja voi kehittää yhdessä muiden kanssa. Oulu-opiston taidekoulu UPIAn opetussuunnitelma rakentuuakin ekososiaalisen sivistyksen periaatteiden ympärille korostaen tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kestävästä elämäntapaa. Se ohjaa oppimista kohti kestävästä tulevaisuudesta, painottaen vuorovaikutusta, osallisuutta, luovuutta, hyvinvointia, yhdessä tekemistä ja yhteisöllisyyttä.

Oulu-opiston taidekoulu UPIAn musapajat ovat konkreettinen esimerkki siitä, miten ekososiaalinen sivistys voi ilmetä vapaan sivistystyön oppilaitoksen toiminnassa. Musiikin opintoihin sisältyvät musapajat ovat monipuolisia musiikin ryhmätunteja, joissa korostuu yhdessä tekeminen, luovuus ja oppimisen ilo. Musapajoissa musisoidaan tuttujen musapajakavereiden kanssa koko opinpolun ajan ja ne tarjoavat mahdollisuuden yhteismusisointiin, musiikin kuunteluun, yhteisiin projekteihin, musiikin perusteisiin sekä taiteidenvälisiin opintoihin.

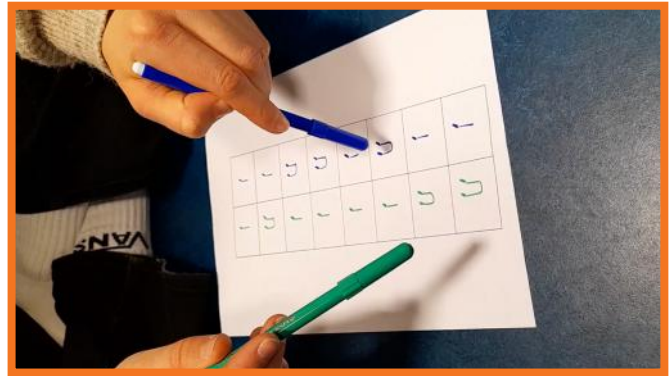

RYTMIPIIRI

Musapajat lähestyvät musiikin opiskelua aivan uudella tavalla – yhdessä soittaen, improvisoiden, tutkien, keksien, luoden, ihmetellen ja musiikin kulttuuriperintöä vaalien. Osallistujat voivat kokeilla turvallisessa oppimisympäristössä taiteen eri ilmaisumuotoja ja jokainen on hyväksytty mukaan ryhmään juuri sellaisena kuin on.

Musapajassa lapsi tai nuori saa tuntea kuuluvansa ryhmään, jonka toimintaan hän pääsee vaikuttamaan ja osallistumaan. Vaikka musapajaopettajalla on opetussuunnitelman määrittelemä sisällöllinen ja pedagoginen vastuu, musapajat eivät ole opettajavetoisia, vaan ennemminkin osallistujälähtöisiä. Oppijoiden ideat, ajatukset, tunteet ja oppimisen ilo ovat toiminnan keskiössä. Opettajan tehtävänä on huolehtia ryhmän hyvinvoinnista ja edistää ryhmän sisäistä vuorovaikutusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Oulu-opiston taidekoulu UPIAn musapajat eivät ainoastaan tarjoa musiikillista oppimista vaan rakentavat myös kestäviä ihmissuhteita ja näin vahvistavat oppijoiden hyvinvointia. Musapajalaiset tekevät vuosittain myös yhteisiä projekteja ja retkiä, jotka edistävät ekososiaalisen sivistyksen tavoitteita luomalla yhteyksiä ihmisten välille ja ympäristöön. Musapajat ovat siis enemmän kuin pelkkiä

RYTMITTEHTÄVÄ

musiikin oppitunteja – ne ovat kohtaamispaikkoja, joissa korostuu osallisuus, ryhmäytymisen voima ja yhteisöllisyyden merkitys.

PORVOON KANSALAI SOPISTO

Porvoon kansalaisopisto KoMbi, on kaikille avoin kaksikielinen oppilaitos, joka toimii Porvoon ja Askolan alueella. Porvoon kansalaisopisto on perustettu vuonna 1946. Vuositasolla Porvoon kansalaisopistossa järjestetään n. 750 kurssia, joissa annetaan opetusta yhteensä n. 20.000 tuntia.

KoMbin idea on järjestää kestävän kehityksen teemakuukausi keväällä 2025. Tapahtumapaikkana on Porvoon keskustassa sijaitseva kulttuurihistoriallisesti merkittävä Näsin kartano.

Kartanossa pidetään näyttely, lyhytkursseja, työnäytöksiä ja muita yleisölle avoimia tapahtumia. Näyttelyssä on esillä vuoden mittaan pääasiassa taito- ja taideainekursseilla tehtyjä töitä. Töiden yhteydessä olevissa infotauluissa avataan syvemmin kestävän kehityksen huomioimista kursseilla, esimerkiksi materiaalivalintoja, kierrätystä, kulttuuri-perintöä ja monikulttuurisuutta.

Tapahtuma on kaikille avoin ja sillä pyritään tuomaan esille kestävän elämäntavan näkökulmia kuntalaisille ja Porvoossa vieraileville. Kartanossa järjestettävät lyhytkurssit, työnäytökset ja esitykset osallistavat kävijöitä ja herättelevät pohtimaan mm. omia kulutustottumuksia, kierrätystä, energiankäyttöä, kehon ja mielen hyvinvointia, luontosuhdetta, yhdenvertaisuutta, paikalliskulttuuria ja eri kulttuurien ymmärtämistä.

**KoMbin
IDEOITA
KESTÄVÄN
KEHITYKSEN
TEEMAKUU-
KAUDEN
TAPAHTUMIIN**

KULTTUURINEN KESTÄVYYS

PAIKALLISKULTTUURIN VAALIMINEN

- Albert Edelfeltin Porvoota Näsinmäeltä -taidekurssi
- Maalaa Porvoon kansallismaisema
- Kirjottuja kasveja Fredrika Runebergin puutarhasta
- Vegaaniset Runebergin tortut
- Kirja Käsillä – käsitöitä ja lukuvinkkejä Porvooseen liittyvistä kirjoista ja kirjailijoista
- Kulttuurikävelyt
- Kuorot esittävät Porvooseen liittyviä lauluja

MONIKULTTUURISUUS

- “Miltä tuntuu, kun et ymmärrä?” Audiovisuaalinen esitys eri kielillä ja kuvilla. Kävijät osallistetaan kirjoittamaan kokemuksiaan tilanteesta
- ”Polku Porvooseen” – vuoden mittaan kerättyjä tarinoita, kohtaloita ja matkoja siitä, kuinka on päätyttyä Porvooseen
- Monikulttuurinen teatteriesitys

EKOLOGINEN JA TALOUDELLINEN KESTÄVYYS

- Polkupyörän keväthuolto
- Parsi ja paikkaa neulevaatteet ja farkut
- Vaatehuolto – kuinka voit pidentää vaatteittesi käyttöikä
- Kintsugi-keramiikan korjaus työnäytös
- Ikebana-asetelmat lähiluonnon materiaaleilla
- Kudonta Kioski – kokeile kudontaa kierrätysmateriaaleilla
- Jämälankafestarit – neulo, virkkaa ja tuftaa
- Ekoprintatut huivit
- Opi vuolemaan puukauha tai -lusikka
- Vaateteollisuuden todellisuus -pakopeli
- Pajun, korin ja tuohenpunontaa – työnäytökset
- Käsityötarvikekirppis
- Taimien vaihtotori
- Puiden istutus

SOSIAALINEN KESTÄVYYS

- Luontojoogaa kartanon mailla
- Hyvänmielen kehonhuolto
- Mindfulness
- Äänimaljarentoutus
- Neulontaa ja kehonhuoltoa -retriitti
- Itse tehty villiyrtyttismoothie ja palauttava jooga
- Joogabrunssi
- Herätä aineenvaihduntasi aamujumpalla
- Käsitöitä hyväntekeväisyyteen -aamut
- Muskari
- Vanhempi-lapsi taidetyöpajat

Petteri Vihavainen

YLEISÖLUENNOT

- Sähkönkäyttö ja säästämismahdollisuudet kotitalouksissa
- Vaihtoehtoiset energiantuotantomuodot: aurinko ja tuuli
- Rakentamismääräykset ja vaikutus energiatehokkuuteen
- Korjausrakentaminen
- Viisaita ja kestäviä valintoja liikenteeseen
- Kuinka lisätä omavaraisuutta
- Voiko jokapäiväisiä tuontituotteita korvata lähiluonnon raaka-aineilla?
- Miten minä voin auttaa Itämerta?

EKOSOSIAALINEN SIVISTYS

RAAHE-OPISTON
LUKUVUODEN
2024–2025
TEEMA

Raahe-opisto on Raahen kaupungin ylläpitämä kansalaisopisto, jonka toiminta-alueena on Raahen kaupunki ja Pyhäjoen kunta. Raahe-opisto toimii vapaan sivistystyön perustehtävän mukaisesti ja noudattaa elinikäisen oppimisen periaatetta. Tavoitteena on tuottaa kaikenikäisille oppimisen iloa ja hyvää elämää yksilöllisesti yhdessä. Kahden päätoimisen opettajan ja rehtorin lisäksi opistolla toimii noin 85 tuntiopettajaa ja luennoitsijaa.

EKOSOSIAALINEN KESTÄVYYS

LUENNOT

Lukuvuonna 2024–2025 toteutetaan luentosarja ekososiaalisesta sivistyksestä. Luentosarjan aiheina ovat mm. yhteisöllisyys ja kierrätys.

KURSSIT

Opinto-ohjelmaan sisällytetään lukuvuonna 2024–2025 kursseja, joiden sisältö tukee ekososiaalista kestävyyttä. Tällainen uusi kurssi on mm. Eko deko, jossa suunnitellaan ja valmistetaan tuotteita materiaalilähtöisesti eko & trash design -hengessä.

Jo ohjelmassa olevilla kursseilla (mm. entisöinti, verhoilu, kierrätysposliinikorut, lasityöt, kudonta, käsityön iloa, tallukas- ja tilkkukurssit) opetetaan entistä enemmän ottamaan huomioon kierto- ja vaihtotalouden näkökulma valmistettavien tuotteiden materiaaleissa. Opettajiä innostetaan huolehtimaan pitkäjänteisestä materiaalien käytöstä yhden roska on toisen aarre -hengessä. Tuntiopettajia pyydetään pohtimaan uusien kurssien suunnittelussa ekososiaalisten näkökulmia.

Mm. keramiikassa pyritään säästämään energiaa ja estämään ongelmajätteen syntyä lopettamalla turha epäonnistuneiden töiden polttaminen.

KIERRÄTYS

Kierrätys on Raahe-opiston arkipäivää mm. opetustilojen kalusteiden ja kursseilla käytettävien materiaalien osalta. Ensi lukuvuonna paneudutaan vielä Raahe-opiston eri toimipisteiden jätteenkeräyspisteiden toimivuuteen.

OPETTAJIEN INFORMOINTI

Opettajille tuodaan esiin kierto- ja vaihtotalouden näkökulmaa ja tiedotetaan jätteen lajittelusta.

VIESTINTÄ

Viestimistä ekososiaalisista teemoista terävöitetään ja tuodaan aiempaa aktiivisemmin esiin myös sitä, mitä jo tähän asti on tehty.

UUDISTAVA OPPIMINEN

S2-OPETUKSEN UUDET TUULET

Raahe-opisto on mukana hankkeessa, jolla tehostetaan eri taidemuotojen avulla S2-oppijoiden suomen kielen ja kulttuurin opiskelua.

SOSIAALINEN KESTÄVYYS

KAIKUKORTTI

Yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta tukeakseen Raahe-opisto selvittää **Kaikukortin** käyttöönottoa.

Kaikukortin tavoitteena on tuoda taloudellisesta tilanteesta riippumatta kulttuuri kaikkien saataville. Kaikukortilla voi hankkia maksuttomia pääsylippuja esimerkiksi museoihin, teatteriin tai konsertteihin. Silla voi myös hankkia maksutta kansalaisopiston kurssipaikkoja.

OPISTON OLOHUONE

Opiston olohuone on matalan kynnyksen opistotoimintaa, jossa on vaihtuvat teemat. Tärkeä tavoite on yhteisöllisyys ja tunne osallisuudesta. Olohuoneeseen on helppo tulla.

SIPOON OPISTO / SIBBO INSTITUT

Sipoon opisto / Sibbo institut on kaksikielinen kansalaisopisto itäisellä Uudellamaalla. Opetustunteja tarjotaan noin 10 000 tuntia vuodessa, noin 500 kurssia ja noin 100 tuntiopettajaa, vakituista henkilökuntaa on 7.

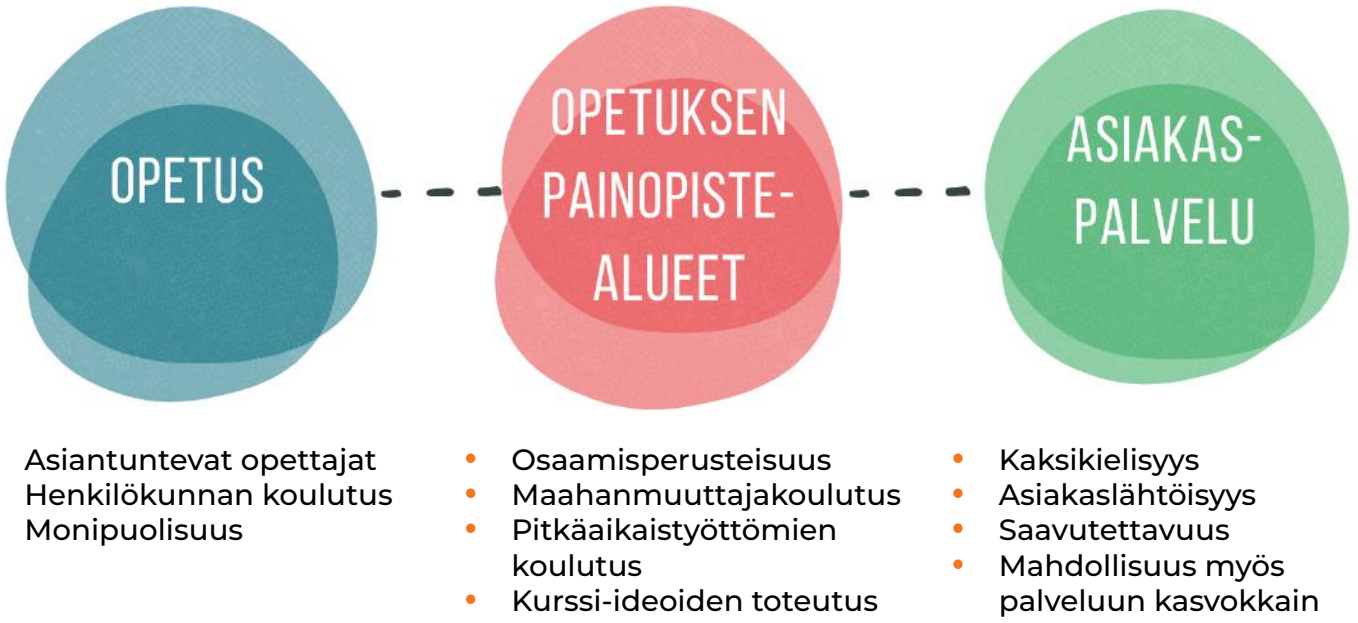
EKOSOSIAALINEN KEHITYS

Kurssisuunnittelussa ja opetussisällöissä huomioimme Sipoon strategian maininnan kunnan kehittymisestä kestävästi. Tämä näkyy arkipäivän toimintoina; käytämme ympäristöystävällisiä materiaaleja, kierrätämme, pyrimme mahdollisimman pieneen hiilijalanjälkeen. Huomioimme energiatehokkaat ratkaisut ja pyrimme nostamaan sekä tilojen käytöstä sekä kurssien täyttöastetta. Käytämme aktiivisesti sähköisiä välineitä ja vältämme turhaa tulostamista. Teemme vastuullisia hankintoja harkiten. Kestävästä kehityksestä ei ole pelkästään ympäristön näkökulma, vaan otamme huomioon sosiaaliset ja yhteiskunnalliset näkökulmat.

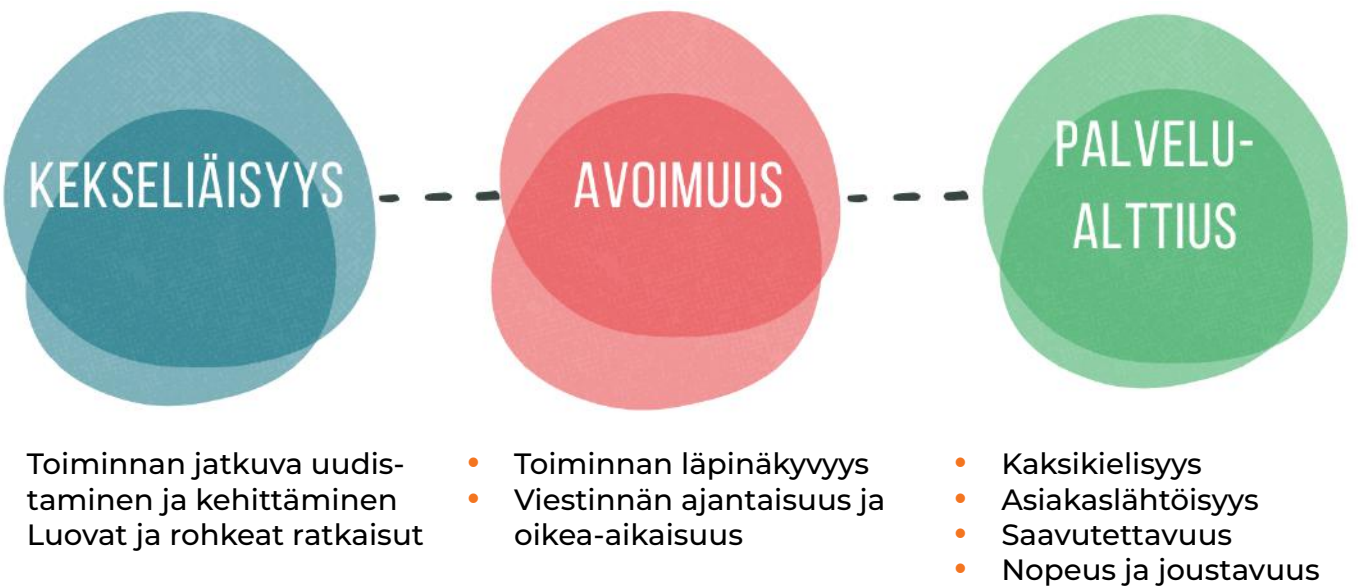
SIPOON OPISTON TOIMINTA-AJATUS

Siipoon opiston tavoitteena on olla alueen opistojen halutuin.

SIPOON OPISTON ARVOT

Rohkeasti ja joustavasti ennakkoluuloton edelläkävijä.

ESIMERKKEJÄ KURSSEISTA:

Mehiläishoitokurssi | Kierrätystekstiilit | Mielenterveyden ensiapu | Matka omavaraisuuteen | Satoa oman pihan viljelylaatikosta | Saippuan valmistus | Huonekalujen verhoilu | Värjää luonnonkasveilla ja sienillä | Havukranssi | Erityisryhmien askartelu | Kehittyneempää luonnonkosmetiikkaa

EKOSOSIAALISEN KEHITYKSEN VISIO / LUPAUS / LÄHITULEVAISUUDEN TAVOITE:

Mahdollisimman pieni hiilijalanjälki.

SOTKAMON KANSALAI SOPISTO

Sotkamon kansalaisopiston toiminnan tavoitteena on palvella kaikkia käyttäjiä heille itselle tärkeissä opinnoissa ja harrastuksissa, sekä ylläpitää kurssitoimintaa myös haja-asutusalueilla Sotkamon kunnan ja Kuhmon kaupungin alueilla. Toimintasuunnitelmamme pohjaa Sotkamon kunnan strategiaan 2022-2025, joka on nähtävissä **täällä**.

Kurssitoimintamme on koulujen tiloissa ja saleissa, kylätaloilla sekä sivukylillä.

Suurimmat ainealueet molemmissa toimipisteissä ovat: liikunta, musiikki ja kädentaito. Lisäksi järjestämme muutamia luentoja lukuvuoden aikana sekä verkkokursseja mm. liikunnassa ja kielissä.

Päätoimista henkilökuntaa meillä on 4 päätoimista opettajaa; liikunnassa 2, musiikissa 1 ja kädentaidoissa 1 sekä rehtori yhdistettynä sivistysjohtajana ja toimistosihteerinä. Tuntiopettajia meillä on noin 110 molemmat toimipisteet yhteenlaskettuna.

EKOSOSIAALINEN SIVISTYS

Ekososiaalista sivistystä pidämme erittäin tärkeänä kansalaisopiston toiminnassa ja se on toteutunut mm. pitämällä kurssihinnat alhaisina, jotta mahdollisimman moni voi osallistua kursseille. Lisäksi järjestämme ilmaisia kursseja ja luentoja sekä maksuvälineenä käyvät meillä mm. ePassi, Kaiku-kortti ja harrastepassit nuorille ja eläkeläisille.

Kurssitarjonnan pidämme monipuolisena ja järjestämme kursseja ym. toimintaa myös sivukylille. Tuntiopettajat kulkevat sivukylillä opettamassa, jolloin kyläläiset pääsevät osallistumaan helposti kursseille ja samalla toteutuu sosiaalinen kanssakäyminen.

Olemme kehittäneet monimuoto-opiskelua mm. kielten kursseissa. Huomioimme elinikäisen oppimisen kaaren lapsuudesta vanhuuteen. Olemme järjestäneet vuosittain laajan asiakastyytyväisyyskyselyn ja saamme kurssitoiveita pitkin lukuvuotta opinto-ohjelman suunnittelua varten.

Teemme hyvinvointialueen kanssa monipuolista yhteistyötä ja otamme huomioon sen suunnittelussa ja kurssien toteutuksessa.

Kansalaisopiston toimintaa tuomme esille positiivisen viestinnän eri viestintäkanavien kautta. Lisäksi etsimme uusia viestintäkanavia. Olemme ottaneet käyttöön tuntiopettajien sähköisen työsopimuksen allekirjoittamisen ja päiväkirjan täyttämisen sekä kurssimaksut on mahdollista maksaa verkkopankin kautta nettissä ilmoittautumisen yhteydessä.

Toteutamme ja edistämme tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, jota päivitämme vuoden 2024 aikana.

KESTÄVÄ KEHITYS

Kehittämme kestäväää kehitystä ja uudistamme oppimista kestävään kehityksen suuntaan toiminnassamme ja suunnittelussa otamme huomioon kaikki ikäryhmät. Opinto-ohjelman, luentojen ja tapahtumien suunnittelussa otamme huomioon ekologisuuden sekä käytämme kierrätysmateriaaleja mahdollisimman paljon esim. käsitoissa.

Tuntiopettajien ekologista kestävyuden tietoisuutta lisäämme koulutuksilla ja kannustamme opettajia ja opiskelijoita käyttämään sähköisiä opetusmateriaaleja mm. kielissä. Suunnittelemme ja järjestämme osaamisperusteisia kursseja. Edelleen pidämme tärkeänä tuntiopettajat kulkemista sivukylille ja tulevaisuudessa järjestämme myös verkko-opetusta sivukylille mahdollisuuksien mukaan.

Kehitämme digipedagogiikkaa, jonka kehittämiseen kuuluvat verkkokurssit, verkko-oppiminen (esim. liikunta, kielet) sekä avoimet ja digitaaliset oppimateriaalit. Tämän vuoksi tuntiopettajien pedagogista osaamista kehitetään koulutuksilla ja sitä kautta voidaan myös oppijoiden osaamista kehittää.

Luomme digipedagogiset laatuksiteerit, johon kuuluvat digipedagogiikan johdonmukaisuus, käyttäjäkokemus, luotettavuus ja toimivuus, turvallisuus sekä sen jatkuva parantaminen.

“ Älä koskaan kasva niin isoksi, ettetkö voisi esittää kysymyksiä. Älä koskaan tiedä niin paljon, ettetkö voisi oppia jotakin uutta. ”

– Kirjailija
Og Mandino

TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

SITOUTUMINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITTELUUN OPISTOISSA

SUUNNITELKAA JA OSALLISTAKAA

Aluksi sovitaan suunnitteluprosessin vas-
tuuhenkilöt ja se, miten yhteistyö oppi-
laiden ja henkilökunnan kanssa järjeste-
tään. Yksi vaihtoehto on perustaa tasa-
arvotyöryhmä, jonka jäseninä voivat olla
rehtori tai hänen edustajansa, opetus-
henkilöstöä, oppilashuoltoryhmän edus-
tajia, muuta koulun henkilökuntaa sekä
oppilaita ja huoltajien edustajia.

On luontevaa käyttää oppilaita osallis-
tavia menetelmiä ja sisällyttää tasa-arvo-
suunnittelu myös osaksi kursseja. Tasa-
arvotyöstä voidaan myös rakentaa moni-
alainen oppimiskokonaisuus. Tasa-arvo-
suunnittelua on perusteltua käsitellä esi-
merkiksi opettajainkokouksessa. Tasa-ar-
votyön ja tasa-arvosuunnittelun onnis-
tumiseksi kannattaa pohtia:

- onko tarpeen syventää ymmärrystä
sukupuolten tasa-arvosta ja
sukupuolen moninaisuudesta?
- onko tarpeen koota perustietoja tasa-
arvotilanteesta yhteiskunnassa ja
perusopetuksessa?
- mikä toiminnallinen tasa-
arvosuunnitelma on ja mihin sillä
pyritään? Onko tarpeen järjestää
perehdytystä tasa-arvolaista?

SELVITTÄKÄÄ

Opiston tasa-arvotilannetta on hyvä sel-
vittää monella tavalla. Tärkeintä on saa-
da esiin opiskelijoiden näkemyksiä ja
kokemuksia siitä, miten tasa-arvo to-
teutuu omassa opistossa. Hyviä mene-
telmiä ovat keskustelut, kyselyt ja kir-
joitelmat, arkitilanteiden videointi, draa-
ma ja pelit sekä sarjakuvien piirtäminen
ja valokuvaus.

Tasa-arvotilanteesta voidaan saada tietoa
omaa opistoa koskevista selvityksistä,
tilastoista ja seurannoista, mikäli tiedot
on koottu ja eritelty sukupuolen mukaan.
Opiskelijoiden kanssa voidaan toteuttaa
harjoitus, jonka avulla kartoitetaan, miten
opiston tiloja käytetään ja koetaanko ti-
lat turvallisina. Opetustilannetta taas on
mahdollista kartoittaa siten, että tar-
kastellaan, kenen sallitaan puhua ja millä
äänenvoimakkuudella. Tasa-arvotyössä
voidaan myös käyttää videointia eli nau-
hoittaa koulun arkisia tilanteita ja ana-
lysoida niitä sukupuolten tasa-arvon kan-
nalta.

Opistossa voidaan toteuttaa kirjallinen
tasa-arvokysely. Kyselyn avulla selvitte-
tään, miten opiskelijat kokevat tasa-
arvon toteutuvan opistossa ja mitä
asioita he haluaisivat muuttaa. Tasa-
arvotilannetta arvioitaessa voidaan ky-
syä opiston ilmapiiristä, opetuksesta ja
arvioinnista, opinto-ohjauksesta sekä
opetusmateriaaleista. Kyselyllä voidaan
kerätä tietoa myös häirinnästä tai syr-
jinnästä sekä toiveita ja kehittämideoita
tasa-arvon edistämiseksi. Kyselyn vas-
taukset voivat toimia yhteisen tasa-arvo-

LÄHTEITÄ

keskustelun pohjana ja niissä esitetyt toiveet voidaan koota toimenpide-ehdoiksi. Kysely voidaan toteuttaa myös henkilökunnan keskuudessa. Kysely kannattaa suunnitella sopivan mittaiseksi, ei liian laajaksi.

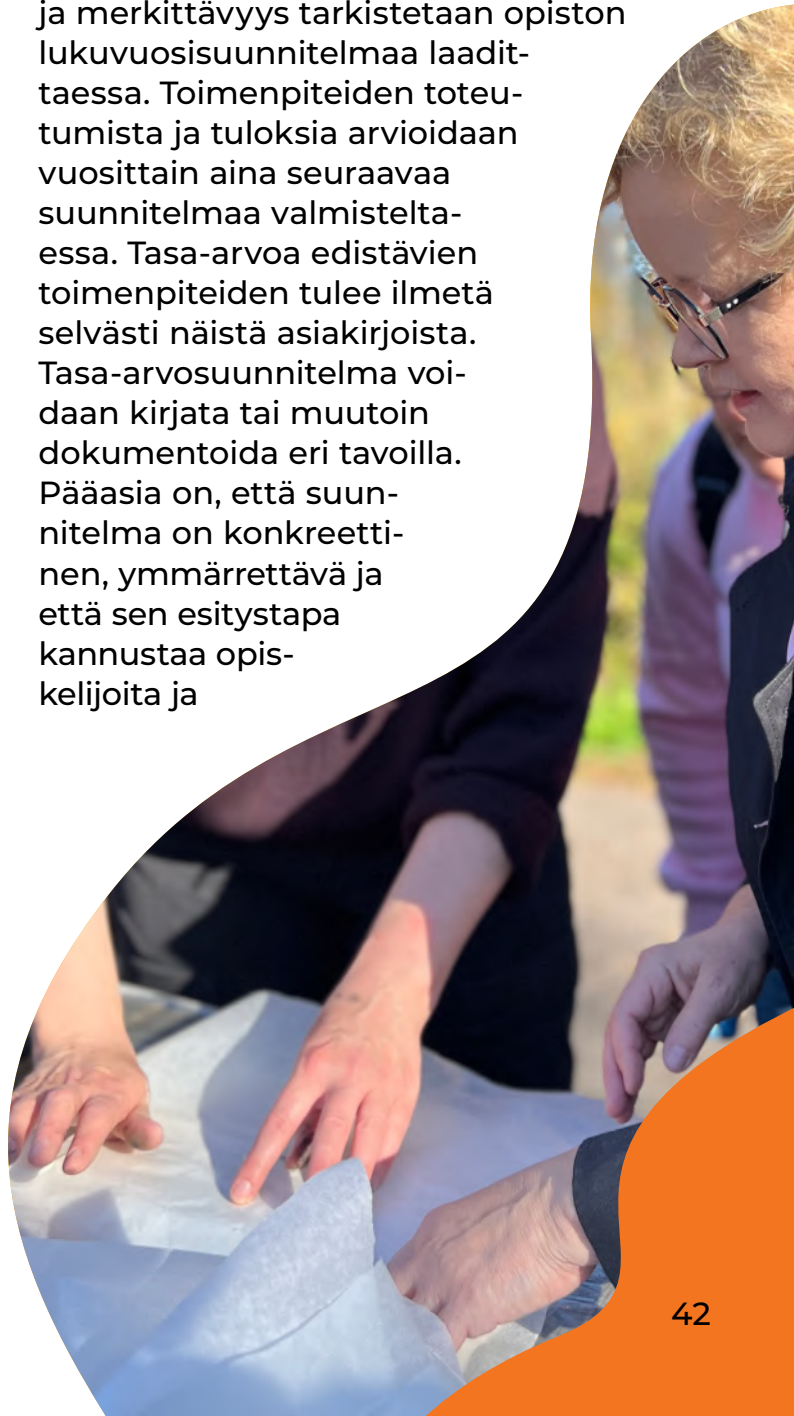
MITEN MUUTUTAAN

Tarvittavat kehittämiskohteet ja konkreettiset toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi perustuvat opistossa laadittuun selvitykseen ja ne valitaan aina opiston omien tarpeiden mukaan. On parempi keskittyä muutama asiaan ja muutaman epäkohdan poistamiseen kuin yrittää ratkaista liian monta ongelmaa samanaikaisesti. Toimenpiteet voivat kohdistua mihin tahansa selvityksessä esille nousseeseen kysymykseen. Tiedon lisääminen sukupuolten tasa-arvosta voi olla yksi toimenpide. Tasa-arvotaidot vahvistuvat parhaiten silloin, kun tasa-arvokysymyksiä käsitellään säännönmukaisesti henkilökunnan, huoltajien ja oppilaiden kanssa. Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laadinnassa varmistetaan, että sukupuoleen perustuvaa ja seksuaalista häirintää koskeva ohjeistus on joko tasa-arvosuunnitelmassa tai suunnitelmassa oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

KOOTKAA TASA-ARVO-SUUNNITELMAKSI

Selvitykset ja toimenpiteet kirjataan joko erilliseen tasa-arvosuunnitelmaan tai muuhun suunnitelmaan, kuten opetus-, arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

Suunnitelmaan kirjataan myös sovitujen toimenpiteiden aikataulut ja vastuuhenkilöt. Tasa-arvosuunnittelua ja opetussuunnittelua voidaan käytännössä sovittaa toisiinsa esimerkiksi niin, että opisto selvittää tasa-arvotilanteensa ja laatii tasa-arvon edistämiseksi toimenpiteet, joiden ajankohtaisuus ja merkittävyys tarkistetaan opiston lukuvuosisuunnitelmaa laadittaessa. Toimenpiteiden toteutumista ja tuloksia arvioidaan vuosittain aina seuraavaa suunnitelmaa valmisteltaessa. Tasa-arvoa edistävien toimenpiteiden tulee ilmetä selvästi näistä asiakirjoista. Tasa-arvosuunnitelma voidaan kirjata tai muutoin dokumentoida eri tavoilla. Pääasia on, että suunnitelma on konkreettinen, ymmärrettävä ja että sen esitystapa kannustaa opiskelijoita ja

TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

SITOUTUMINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITTELUUN OPISTOISSA

opiston henkilökuntaa omaksumaan suunnitelman tavoitteet. Olennaista on, että opiston toimintaa tarkastellaan ja kehitetään suunnitelman mukaisesti. Opetuksen järjestäjän on edistettävä myös yhdenvertaisuutta.

Tasa-arvosuunnitelma hyväksytään opetuksen järjestäjän oman päätöksentekokäytännön mukaisesti. Rehtorin tehtävänä on varmistaa, että hyväksytystä tasa-arvosuunnitelmasta sekä opiston tasa-arvotyön hyvistä käytännöistä tiedotetaan henkilöstölle ja opiskelijoille. Tiedottamisen kanavana voidaan käyttää sähköisten viestimien ja painettujen oppaiden lisäksi koulun yhteisiä kokouksia, tilaisuuksia tai vanhempainiltoja. Hyvä ajankohta tasa-arvoa käsittelevälle vuosittaiselle teemapäivälle on Minna Canthin eli tasa-arvon päivä 19. maaliskuuta.

TOTEUTTAKAA

Tasa-arvosuunnitelman toimeenpano on helpointa silloin, kun toimenpiteistä on sovittu yhdessä ja suunnitelmaan on kirjattu vastuuhenkilöt ja aikataulut. Näin varmistetaan, että hyvät ajatukset saadaan muuttumaan arkipäivän teoiksi. Sovittujen toimenpiteiden tehokas toimeenpano vaatii koko koulu yhteisön sitoutumista ja johdon varauksettoman tuen. Tasa-arvotyö saattaa herättää myös

vastustusta. Osa henkilöstöstä saattaa kokea tasa-arvoa edistävät toimet turhina tai ajatella, että ne ovat kriittikkiä heidän toimintaansa kohtaan. Etenkin näissä tilanteissa on tärkeää, että johto osoittaa selvän tukensa vastuuhenkilöille sekä suunnitelluille kehittämistoimille, ja on valmis käymään keskustelua tasa-arvotyön tavoitteista ja keinoista. Vaikka kaikki eivät olisi-kaan edelläkävijöitä ja innokkaita kokeilijoita, on tärkeää varmistaa, että kehittämistyötä ei vähätellä tai sabotoida.

SEURATKAA JA ARVIOIKAA

Opistossa tehtävään suunnitelmalliseen tasa-arvotyöhön kuuluu tasa-arvon edistämiseksi sovittujen toimenpiteiden ja niiden vaikutusten arviointi. Jos toteutuksessa on ollut ongelmia, tulee arvioida, mistä tämä johtuu ja mitä pitää korjata. Arviointi on luontevinta tehdä tasa-arvosuunnitelman päivityksen yhteydessä. Se voi samalla toimia pohjana uusien toimenpiteiden valmistelulle. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma laaditaan lähtökohtaisesti vuosittain. On kuitenkin mahdollista laatia suunnitelma kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi. Tällöinkin toimenpiteiden toteutumista kannattaa seurata vuosittain.

TOIMINNALLINEN TASA-ARVOSUUNNITTELU

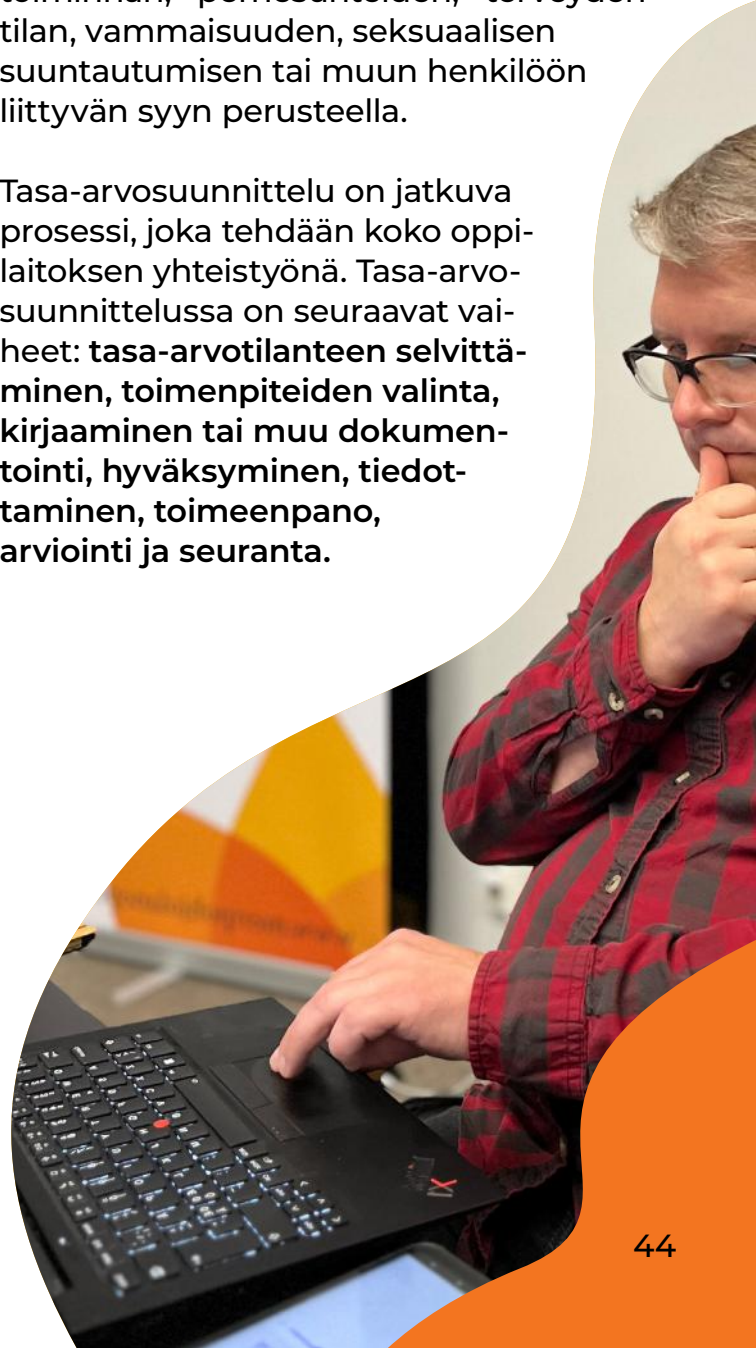
Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää: **1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta; 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi; 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista**

Tasa-arvosuunnittelussa luodaan yhteinen käsitys siitä, millainen on tasa-arvoinen oppilaitos, mitkä asiat opistossa voivat estää sukupuolten tasa-arvon toteutumista, mitkä asiat edistävät sukupuolten tasa-arvoa koulussa, millä edellytyksillä ja toimintatavoilla oppilailla on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa koulun toimintaan, miten puututaan häirintään ja ennaltaehkäistään sitä. Tasa-arvon edistäminen on taito, jonka harjaannuttaminen on hyödyllistä niin opettajille kuin oppilaillekin. Taidon karttumisen myötä opitaan tunnistamaan mahdolliset tasa-arvon toteutumisen esteet ja puuttumaan niihin.

Tasa-arvolaissa säädetään myös tasa-arvosuunnittelun painopisteistä. Tasa-arvotyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota oppilasvalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin, opintasuoritusten arviointiin, sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Lisäksi opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Tasa-arvosuunnittelu on jatkuva prosessi, joka tehdään koko oppilaitoksen yhteistyönä. Tasa-arvosuunnittelussa on seuraavat vaiheet: **tasa-arvotilanteen selvittäminen, toimenpiteiden valinta, kirjaaminen tai muu dokumentointi, hyväksyminen, tiedottaminen, toimeenpano, arviointi ja seuranta.**

TYÖKALUJA

TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITTELUUN OPISTOISSA

SUUNNITELMAPOHJA

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmalle on laadittu yhteinen dokumenttipohja. Pohja on ladattavissa Word-tiedostona opistojen käyttöön ja se toimii tukena opiston laatiessa oman tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Suunnitelman pohjaan on kirjattu opistojen yhteisesti huomioitavia asioita, joita opisto voi hyödyntää oman suunnitelman laatimissa.

VUOSIKELLO

Vuosikello on laadittu tueksi Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen. Vuosikellosta on jokaisen opiston helppo laatia itselleen sopiva aikataulu toimintaansa.

Täydennä vuosikellon yläosaan tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman vaiheiden ajankohdat esimerkiksi kuukausina. Listaa alkajanan alapuolelle suunnitelman eri vaiheiden toimenpiteet.

Päaset täyttämään kutakin kohtaa klikkaamalla sille varattua tekstialuetta PDF-tiedoston katseluun soveltuvalla ohjelmalla (kuten [Adobe Acrobat Reader](#)). Kun olet täydentänyt vuosikellon, muista tallentaa muokkaamasi PDF-tiedosto.

HUONEENTAULU

Huoneentaulu toimii hyvänä muistutuksena siitä, miten tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta puhutaan, asioihin puututaan ja niitä muutetaan opiston toiminnassa.

Täydennä otsikoiden alle, miten juuri teidän opistossa toimitaan: puhutaan, puututaan ja muutetaan. Pääset täyttämään kutakin kohtaa klikkaamalla sille varattua tekstialuetta. PDF-tiedoston katseluun soveltuvalla ohjelmalla (kuten [Adobe Acrobat Reader](#)). Kun olet täydentänyt vuosikellon, muista tallentaa muokkaamasi PDF-tiedosto.

Voit tulostaa huoneentaulun A4 tai A3 koossa. Jos tulostat huoneentaulun A3 koossa, valitse tulostusasetuksista huoneentaulun sovittaminen (skaalaus) koko paperin kokoiseksi.

VINKKEJÄ JA HUOMIOITA

Mikäli Vuosikello tai Huoneentaulu avautuvat verkkoselaimen ikkunaan, kannattaa PDF tallentaa selaimesta ensin esimerkiksi tietokoneen työpöydälle ja avata sieltä uudelleen ennen sen täyttämistä.

Muista tallentaa PDF aina välillä tehdessäsi sen sisältöä. Voit palata muokkaamaan tai jatkamaan sisällön kirjoittamista milloin tahansa avaamalla tallentamasi PDF:n uudelleen.

LAUSEPANKKI

Lausepankkiin on ryhmitelty kestävän kehityksen osa-alueiden mukaisesti lauseita, joita opettaja ja muu opiston henkilökunta voi käyttää suoraan tai muokaten mm. kurssisuunnittelun, opetuksen ja toimintakulttuurinsa toteuttamisen apuna (ennen opetusta, opetuksen aikana ja sen jälkeen).

Listauksessa on käytetty lähteinä:

Kestävä kehitys ➔

Kestävä kehitys | Suomen YK-liitto ➔

SOSIAALINEN KESTÄVÄ KEHITYS

Kursilla otetaan huomioon yhdessä tekeminen, vuorovaikutus, luovuus, mielihyvän ja onnistumisen kokemus.

Tavoite on poistaa ihmisten välistä eriarvoisuutta, mahdollistaa jatkuva oppiminen ja perusoikeuksien toteutuminen.

Huomioidaan sukupuolten välinen tasa-arvon, syrjäytymisen ehkäisemisen ja työllisyyden edistämisen.

Hyvinvoinnin edellytykset siirtyvät sukupolvelta toiselle.

Vähennetään eriarvoisuutta hyvinvoinnissa ja osallisuudessa.

Lisätään toimintamahdollisuuksien oikeudenmukaista jakautumista.

Yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja kiinnittyä paremmin yhteiskuntaan.

Elämännhallinnassa opiskelijan tulisi saavuttaa sellainen tila, jossa itse kokee hallitsevansa omaa elämäänsä.

Turvallinen, terveellinen, viihtyisä ja esteetön oppimisympäristö.

Oppiminen mahdollistaa edellytyksien luomista elämännhallinnalle, omakohtaiselle vastuunotolle, kestävien elämäntapojen tavoittelulle.

Oman toiminnan merkityksen ja vaikutusten ymmärtäminen ja näkyväksi tekeminen on tärkeää.

Sosiaalisessa kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasapainoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia.

Opiskelijan tulee käyttää ja hoitaa asianmukaisesti mahdollisia suojavälineitä.

Opiskelijan tulee saamiensa ohjeiden mukaisesti huolehtia, että hänen työstään ei aiheudu vaaraa hänelle itselleen tai muille opetustilassa oleville.

Sosiaalinen media on paikka, jossa voi olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Siihen kuuluu samanlaisia asioita kuin kaikkeen muuhunkin toisten kanssa olemiseen. Sosiaalisessa mediassa tulisi käyttäytyä niin, että keskusteluihin on turvallista osallistua.

”Hyvä koulutus” kuuluu sosiaalisen kestävyuden tavoitteisiin. Pyrkimyksenä on taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.

Pyrkimyksenä on saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.

Sosiaalisessa kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasa-painoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia. ”Eriarvoisuuden vähentäminen” kuuluu sosiaalisen kestävyuden tavoitteisiin.

Opiskeltaessa käytetään jatkuvasti sosiaalisia taitoja, esimerkiksi toisten hyväksymistä ja kunnioittamista sekä yhdessä toimimista. Yhdessä yritetään panostaa ryhmäytymiseen, kaverisuhteiden muodostamiseen, kiusaamisen ehkäisyyn ja yhteishengen luomiseen opiskelijaryhmissä.

Opiskelijoille pyritään rakentamaan turvallinen ja hyväksyvä kasvuympäristö sekä vahvistamaan yhteisöllisyyttä esimerkiksi pienryhmätoiminnan, opiskelijakunta-toiminnan, vuorovaikutustaitoryhmien sekä varhaisen puuttumisen avulla

Oppiminen ehkäisee syrjäytymistä ja lisää koettua hyvinvointia.

(Kieli)kurssit tukevat yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja tasa-arvoa.

Koulutuksessa on vuorovaikutteinen ja yksilöllinen lähestymistapa ja turvallinen ja luottamuksellinen oppimisilmapiiri.

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan itsetuntoa korostaen yksilöllistä palautekeskustelu ja osaamisen esille tuomista.

Kurssilla painotetaan elämyksellisyyttä, psyykkistä kasvua ja rohkaistaan itseilmaisua.

LAUSEPANKKI

KULTTUURINEN KESTÄVÄ KEHITYS

Kurssilla paikallinen kulttuuri tulee vahvasti esiin.

Kurssilla otetaan huomioon kansainvälisyys ja monikulttuurisuus.

Kurssi edistää ihmisten ja alueiden hyvinvointia sekä mahdollistaa eri kulttuurien säilymisen ja kehittymisen.

Tavoitteena on vahvistaa kulttuuri-identiteettiä sekä lisätä erilaisten kulttuurien tuntemusta ja arvostusta.

Hyväksytään ihmisten erilaisuus, kunnioitetaan jokaisen oikeuksia ja perustavanlaatuisia vapauksia.

Huomioidaan kulttuuriin liittyvien asioiden kuten kielten, perinteiden ja tapojen säilyttämistä. Kulttuurisesti kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasapainoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia.

Kestävä kaupunkiympäristö luo mahdollisuuksia asukkailleen, mutta takaa myös peruspalvelut ilman, että ympäristö rasittuu tai saastuu.

Rauha, vakaus, oikeudenmukaisuus ja ihmisoikeudet ovat tärkeä edellytys kestäväälle kehitykselle.

Vain rauhan oloissa yksilöt voivat kunnioittaa toisiaan, nauttia oikeudestaan elämään ja käyttää perusoikeuksiaan.

Oikeudenmukaisuuden määrittely on haastavaa, mutta siihen liittyvät läheisesti ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Rauha on myös globaaleja teemoja ja tärkeitä arvoja, kuten demokratiaa, aktiivista kansalaisuutta, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, antirasismia, ihmis-oikeuksia ja väkivallattomuutta.

Pyritään vähentämään merkittävästi kaikkia väkivallan muotoja ja tehostamaan paikallista yhteistyötä.

Oikeudenmukaisuus on kaiken aikaa arjessa läsnä.

Omien oikeuksien puolustamisen toinen puoli on se, että on huomioitava omat vastuut ja velvollisuudet.

Tärkeintä oikeudenmukaisuudessa on nähdä jokainen ihminen arvokkaana ja yhdenvertaisena oikeuksien ja velvollisuuksiensa suhteen.

"Kaikki olemme samanlaisia ja kaikki olemme erilaisia."
Kaikissa on jotain yhteistä, universaalia, jonka vuoksi ihmisiä on kohdeltava oikeudenmukaisesti.

Opetustilanteissa kohdellaan kaikkia tasapuolisesti eikä syrjitä ketään.

"Yhteistyö ja kumppanuus" kuuluu kulttuurisen kestävyuden tavoitteisiin.

EKOLOGINEN JA TALOUDELLINEN KESTÄVÄ KEHITYS

Koulutus sopeutetaan kestävälle tasolle niin, että ihmisen toiminta perustuu maapallon luonnonvaroihin ja luonnon kestävytyyn liittyen sekä biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden varmistamiseen.

Materiaalit on hankittu vastuullisesti ja kestävä kehitys huomioon ottaen. Ylijäämämateriaalia minimoidaan ja suositetaan uudelleen käyttöä. Jättemateriaali säilytetään, lajitellaan ja hävitetään asianmukaisesti.

Osaamisen osoittamisessa käytetään monipuolisia ilmaisuja, ei vain paperista todistusta.

Saavutettavuus on huomioitu kurssilla.

Kurssilla tehdyssä valmiissa työssä huomioidaan käytön pitkä käyttöikä opastaen oikeaan huoltoon, korjaukseen ja säilytykseen.

Ekotehokas luonnonvarojen kulutus ja hyvinvoinnin jakautuminen tasaisesti. Kaikilla on rooli kestävä talouden rakentamisessa.

Turvataan nyt ja tulevaisuudessa hyvät elämisen mahdollisuudet ja kulutetaan maapallon luonnonvaroja kestävämmiin.

LAUSEPANKKI

EKOLOGINEN JA TALOUDELLINEN KESTÄVÄ KEHITYS

Kestävyys voidaan saavuttaa ennen kaikkea uusiutuvien luonnonvarojen kestäväällä käytöllä sekä esimerkiksi resurssi- ja materiaalitehokkuutta parantamalla ja kiertotalouden periaatteita noudattaen.

Nyt ja tulevaisuudessa tärkeintä on huomioida maapallon kantokyvyn rajat.

Tärkeää ottaa huomioon elämäntavan vaikutukset ympäristöön.

Tuotetaan entistä parempi tuote luonnonvarojen pienemmällä käytöllä, kierrättämällä.

Kuluttajan näkökulmasta kestävä talouden merkitys näkyy kuluttajan käyttäytymisen ja valintojen kautta.

Kaikella toiminnallamme on vaikutusta ympäristöön.

Jokainen meistä voi edistää taloudellista kestävyttä suosimalla kestäviä tuotteita.

Tuotteet ja palvelut halutaan tarjota nykyistä vähemmän ympäristöä rasittaen sekä säästämällä luonnonvaroja ja energiaa.

Osaammeko tunnistaa, mikä osa kuluttamisestamme perustuu tarpeeseen, mikä haluun ja mikä hetkelliseen intohimoon?

Olemme jo päättäneet suojella maapalloa saastumiselta esimerkiksi kestävien kulutus- ja tuotantotapojen avulla luonnonvarojen kestäväällä käytöllä.

Ekologinen kestävyys tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä sekä ihmisten taloudellisten ja aineellisten toimintojen sopeuttamista maapallon luonnonvarojen riittävyyteen ja luonnon sietokykyyn.

Ekologisen kestävyys mahdollistaa muiden kestävä kehityksen ulottuvuuksien toteutumisen. Ihminen ei saa vaarantaa elämää ylläpitäviä luonnon järjestelmiä. Ihmisen aiheuttamat päästöt eivät saa ylittää luonnon sietokykyä.

Muuttamalla entistä enemmän nykyistä toimintaamme, voimme säilyttää elinkelpoisen toiset huomioon ottavan ympäristön.

Kaikki keinot energian säästämiseksi ja uusien energiamuotojen kehittämiseksi ovat tarpeen.

Opiskelijalle vastuullisuus eli vastuun ottaminen jostakin asiasta tai henkilöstä kuuluu tänään ja tulevaisuudessa niin yksilön kuin työelämänkin toimintaan.

Muutamme kulutustapoja kestävämmiksi kierrättämällä. Ihminen ottaa kaiken tarvitsemansa materiaalin luonnosta.

Palveluita voidaan tarkastella elinkaarinäkökulmasta: mitä päästöjä ja jätteitä syntyy palvelun toteuttamisen eri vaiheissa?

Huolehditaan tuotteiden ja palveluiden elinkaari kestäväksi. Vähemmästä tuotetaan enemmän ympäristöä säästäen.

Kiertotalous on uusiokäyttöä. Pois heitetyn tavaran materiaalit hyödynnetään uudestaan.

Tuotteet ja tavarat valmistetaan helpommin huollettaviksi, korjattaviksi ja kestävämmän kauemmin.

TYÖRYHMÄ

Tämän kirjan toteuttamiseen on tarvittu pieni kylä. Ilman hienoja keskusteluja ja ilman ajatuksia herättäviä luentoja ja puheenvuoroja YHDESSÄ-ideakirja ei olisi syntynyt. Kiitos kuuluu teille monille, jotka teitte todeksi ideakirjan: opistojen osaaville opettajille, rehtoreille ja kirjan ulkoasun suunnittelijoille ja tekijälle. Kiitos myös kaikille taustalla vaikuttaneille.

Toivomme tämän ideakirjan ja koko Eskoa-hankeen auttavan Sinua löytämään oman tavan toteuttaa kestävä elämäntapaa. Teemme merkityksellistä työtä, jonka avulla lisäämme koettua hyvinvointia ja rakennamme hyvää elämää ja parempaa maailmaa YHDESSÄ.

Tarja Takala-Hotti ja **Sari Sotaheimo**,
Eskoa-hankkeen koordinaattorit

KIITOS!

Aunesluoma Pirjo
Kaukametsän opisto

Kallio Satu
Raahe-opisto

Lohi Outi
Oulu-opisto

Hultqvist Anu
Jokihelmen opisto

Kopra Joanna
Sipoon opisto

Niskanen Johanna
Iin kansalaisopisto

Huovinen Jyrki
Oulu-opisto

Kovanen Päivi
Porvoon kansalaisopisto

Nivalainen Eeva-Maria
Kaukametsän opisto

Julkunen-Hotti Anne
Jokihelmen opisto

Kumpula Tiia
Oulu-opisto

Nyman Christine
Porvoon kansalaisopisto

Joensuu Anna-Maija
Raahe-opisto

Kukkula Tiina
Iin kansalaisopisto

Oja Kim
Jokilatvan opisto

Järvelin Merja
Raahe-opisto

Laininen Erkki
Okka-säätiö ry

Ollikainen Hannu
Sipoon opisto

Karlsson Saana
Omnia

Lappi Esa
Oulu-opisto

Peitsaho Tarja
Kianta-Opisto

Karppinen Heli
Kaukametsän opisto

Leimola Janne
Koillisopistot

Pentti Pirjo
Sipoon opisto

Litewka-Anttolainen Anna
Kulttuurilla kaikille,
Oulu2026

Perttu Jenni
Vihreä lippu ry

Pohjanen Mika
Porvoon kansalaisopisto

Rautiainen Kristiina
Kianta-Opisto

Rossi Piritta
Raahe-opisto

Ruuskanen Mikko
Oulu-opisto

Räisänen Maarit
Jokilatvan opisto

Salonen Arto O.
Itä-Suomen yliopisto

Shagidulina Irina
Kianta-Opisto

Similä Viivi
Oulu-opisto

Sonninen Marjut
Sotkamon kansalaisopisto

Soronen Jaana
lin kansalaisopisto

Sutinen Aino
(live)kuvittaja

Tiihonen Katariina
Oulu-opisto

Tulkki Heikki
Opetushallitus

Uosukainen Jaro
Omnia

Vartiainen Niina
Oulu-opisto

Varuhin-Palo Pia
Jokihelmen opisto

Vilkuna Jussi
Oulu-opisto

Wallen Björn
Vapaa sivistystyö ry

Åkerman-Anttila Annelie
Porvoo kansalaisopisto

Visuaalinen ilme, taitto
ja tekninen toteutus:

Klaus Ala-aho
KOMIA Ventures Oy

LÄHTEET

KAUKAMETSÄN OPISTO

Aunesluoma, Pirjo (2024) Irtautuminen kulutuskeskeisyydestä köyhyystarinoissa. **Sosiaalityön Pro Gradu –tutkielma**. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Helne, Tuula & Hirvilampi, Tuuli (2017) The Relational Conception of Wellbeing as a Catalyst for the Ecosocial Transition. Teoksessa Aila-Leena Matthies, Kati Närhi (toim.) The Ecosocial Transition of Societies: The Contribution of Social Work and Social Policy. Routledge, 36-53.

Laininen, Erkkä (2018) Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 20 (5), 16-38.

Lettenmeier, Michael & Akenji, Lewis & Toivio, Viivi & Koide, Ryu & Aryanie, Amelina (2019) 1,5 asteen elämäntavat. Miten voimme pienentää hiilijalanjälkemme ilmastotavoitteiden mukaiseksi? Sitra.

Manninen, Jyri (2010) Sopeuttavaa sivistystyötä? Aikuiskasvatus 30 (3), 164–174.

Miettinen, Timo (2020) Sivistysihanteen jäljillä. Sivistys on aina elänyt ajassa ja ollut mukana muutoksessa. **Sitran julkaisema muistio 18.2.2020**.

Salonen, Arto (2014) Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma – yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla. Teoksessa Juha Hämäläinen (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2014, vol 15.

Kestävyykskasvatuksen materiaalipankki yleissivistävään opetukseen.

Laininen, E. (2024). *Kestävän tulevaisuuden indikaattorit*. ESKOA-hankkeen työpajamateriaalit.

Laininen, E., Manninen, L. & Tenhunen, R. (2006). *Näkökulmia kestävään kehitykseen oppilaitoksissa*. OKKA-säätiö.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. (2023). *Ryhmäyttäminen*.

Meri-Pohjolan Opistopiiri. (2024). *Ekososiaalinen sivistyskäsitys kansalaisopistojen arjessa*.

Opetushallitus. (2024). *Kestävä kehitys taiteen perusopetuksessa – tapaus-esimerkkejä*.

Oulun kaupunki. (2024). *Oulu-opiston taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelma 2018*.

Oulun kaupunki. (2024). *Oulu-opisto*.

Oulun kaupunki. (2024). Oulu-opisto. *Lasten ja nuorten taiteen perusopetus*.

Salonen, A. (2012). *Ekososiaalinen sivistys - mitä se on?*

Sipari, P. (2024). Ilmastonmuutos musiikin opetuksessa. *Open ilmasto-opas*.

Taiteen perusopetusliitto TPO ry. (2024). *Taideopetus ja kestävyysajattelu*.

INLEDNING

Kära läsare!

Du har öppnat en digital idébok som har skapats inom ramen för Eskoa-projektet (Ekosocial Bildning i Medborgarinstitutens Vardag), finansierat av Undervisningsstyrelsen. Projektets mål i Meri-Pohjan studiecirkel har varit att sprida och konkretisera social och kulturell hållbar utveckling samt ekosocial bildning inom medborgarinstituten. Följande institut har deltagit i projektet: Iis medborgarinstitut, Jokihelmen opisto, Jokilatvan opisto, Kaukametsän opisto, Kianta-Opisto, Oulu-opisto, Borgå medborgarinstitut, Sibbo institut, Sotkamos medborgarinstitut och Raahe-opisto.

Eskoa-projektet startade på grund av en utvecklingsplan gjorts i samarbete inom Meri-Pohjan studiecirkel, där hållbar livsstil nämndes som ett värde i sig. Man ville förstå att hållbar livsstil skulle vara en del av institutens traditionella verksamhetskultur och man ansåg det viktigt att upprätta en plan för att konkretisera värdena i praktiken.

Inom det fria bildningsarbetet har ekologiska värden blivit alltmer framträdande under 2020-talet – det talas mycket om ekosocial bildning inom medborgarinstitutens verksamhet. Ekosocial bildning innebär en förståelse för att ett gott liv kräver att livsvillkoren bevaras, det vill säga att beakta ekologiska aspekter. Det krävs också en social dimension – en respekt för människans värde och betydelsen av en jämlik mötesplats. Mål som innehåller ekosocial bildning har inkluderats som del av medborgar- och arbetarinstitutens verksamhetsprinciper. Det är dock inte alltid själv-

klart att hållbara mål och värden integreras som en del av institutens grundläggande verksamhet.

I idéboken har man förbundet både lärarens arbete och hela utbildningsorganisationen för att konkretisera en hållbar livsstil. I projektets startseminarium på Liminka naturcenter diskuterades lärarens arbete med fokus på ekologiska värden och arbetsmetoder. Du kan bekanta dig med svaren i kapitlet **Hållbar utveckling i undervisningen** (på finska).

I början av projektet genomfördes en förstudie vars värdefullaste resultat var observationen att institutens verksamhet, särskilt kursverksamheten redan är i linje med hållbar utveckling. Det finns utrymme för utveckling när det gäller att formulera verksamheten för personal och att kommunicera utåt till exempel till kunder och ägarsamfund. Enligt förstudiens svar syns en öppen, positiv och uppmanande atmosfär samt en anda av gemenskap på instituten. Människor behandlas rättvist och lika. Å andra sidan är det inte alltid möjligt att garantera undervisningsställets tillgänglighet på bästa sätt. Det har inte

möjligt att uppmärksamma studerandes kulturer på lika villkor. I planeringen av undervisningen förväntas samhällsförändringarna väl. Målet är att bygga upp icke-materialistiska betydelser för livet som är hållbara samt att stärka studeranden. Genom upplevelsen av människor, natur och kulturer skapas nya betydelser för livet. Man upplever att man kan påverka sitt liv och sitt lärande när man studerar på institutet. Dessutom vet medborgarinstitut som utbildningsinstitutioner att utnyttja stödet från sina samarbetepartners i verksamhet. Miljöansvar genomförs väl i all verksamhet. Mer om institutens hållbara livsstil kan du läsa i presentationerna av instituten, som finns i avsnittet **Institutets egna sidor**.

År 2024 firas Bildningens temaår. Det finns inga värden utan kultur och bildning. Allt ovannämnt reflekteras i varje människas val som hen gör i vardagen. Särskilt institutioner för fri bildning har varit förespråkare för kontinuerligt lärande och djupgående bildning. Den här idéboken är avsedd att vara ett stöd i institutens vardag när medborgarinstituten profilerar sig som en ekosocialt hållbar institution för fri bildning. I boken finns bland annat en nedladdningsbar och ifyllningsbar modell för planen för jämställdhet och lika-behandling, en årsklocka och en vägg-tavla, allt som stöd för arbetet. I boken finns också en frasbank som kan användas som hjälpmedel i undervisningen eller i annan verksamhet på institutet.

Guiden är avsedd för alla institutioner inom den fria bildningen. Vi hoppas att idéboken ska stärka användningen av ekosociala värden och vi vill med boken hjälpa instituten att skapa ännu fler modeller för verksamhet som är anpassad till hållbar utveckling, i vardagen på

institutionen. Att bekanta sig med den här guiden är början på att göra den ekosociala bildningen synlig. Härifrån är det bra att fortsätta läroanstaltens aktiva och deltagande verksamhet och ännu kraftigare poängtera hur vi i vardagen arbetar enligt principerna för en hållbar livsstil.

BORGÅ MEDBORGAR- INSTITUT

Borgå Medborgarinstitut KoMbi är en öppen tvåspråkig institution som verkar i området Borgå och Askola. Borgå medborgarinstitut grundades år 1946. Vid medborgarinstitutet ordnas årligen cirka 750 kurser och sammanlagt ungefär 20 000 timmar undervisning.

KoMbis idé är att arrangera en temamånad för hållbar utveckling på våren 2025. Evenemanget äger rum på Näse gård, en kulturhistoriskt betydelsefull herrgård belägen i centrala Borgå.

På herrgården hålls utställningar, kortkurser och andra öppna evenemang för allmänheten. Utställningarna består främst av arbeten som har skapats under året på kurser inom färdighets- och konstämnen. På infotavlor i anslutning till arbetena finns mer djupgående information om hur man beaktat hållbar utveckling på kurserna, exempelvis med tanke på materialval, återvinning, kulturarv eller kulturell mångfald.

Evenemanget är öppet för alla och syftar till att lyfta fram hållbara levnadssätt för invånare och besökare i Borgå. Kortkurserna, utställningarna och framträdandena som hålls på herrgården engagerar besökarna och väcker tankar kring bland annat egna konsumtionsvanor, återvinning, energianvändning, fysiskt och mentalt välbefinnande, förhållandet till naturen, jämlikhet, lokal kultur och förståelse för olika kulturer.

**IDÉER FRÅN
KoMbi FÖR
EVENEMANG
UNDER
MÅNADEN
FÖR HÅLLBAR
UTVECKLING**

KULTURELL HÅLLBARHET

BEVARANDE AV LOKAL KULTUR

- Konstkursen *Albert Edelfelts Borgå från Näsebacken*
- Måla Borgås nationallandskap
- Broderade växter från Fredrika Runebergs trädgård
- Veganska Runebergstårtor
- Böcker till hands – handarbete och boktips om böcker och författare relaterade till Borgå
- Kulturpromenader
- Körer uppträder med sånger relaterade till Borgå

MÅNGKULTUR

- “Hur känns det när du inte förstår?” Audiovisuell presentation med hjälp av olika språk och bilder. Besökare uppmanas att skriva ner sin upplevelse av situationen.
- “Vägen till Borgå” – berättelser, öden och resor som lett olika personer till Borgå samlas in under året.
- Mångkulturell teaterföreställning

EKONOMISK OCH EKOLOGISK HÅLLBARHET

- Vårservice av cykeln
- Stoppa och lappa stickade plagg och jeans
- Klädvård – hur du kan förlänga livslängden på dina kläder
- Kintsugi – utställning med arbeten inom keramikreparation
- Ikebana-arrangemang med närodlade material
- Vävkiosk – prova på vävning med återvunna material
- Restgarnsfestival – sticka, virka och tufta
- Ekoprintade scarfar
- Lär dig tälja en träsked eller träslev
- Verkligheten inom klädindustrin – rymningsspel
- Pilflätning – utställning
- Loppis för handarbetsverktyg
- Bytesmarknad för plantor

SOCIAL HÅLLBARHET

- NatURYoga vid herrgården
- Må bra med kroppsunderhåll
- Mindfulness
- Klangskålsavslappning
- Retreat: stickning och kroppsunderhåll
- Hemgjord vildörtssmoothie och återhämtande yoga
- Handarbete för välgörenhet – morgnar
- Yogabrunch
- Väck din ämnesomsättning med morgonträning
- Konstverkstad för barn och vuxen
- Knatterytmik

Petteri Vihavainen

ÖPPNA FÖRELÄSNINGAR

- Elförbrukning och möjligheter till energibesparing i hushåll
- Alternativ energiproduktion: sol och vind
- Byggregler och deras inverkan på energieffektivitet
- Reparationsbyggande
- Smarta och hållbara val för trafiken
- Hur du kan bli mer självförsörjande
- Kan vardagliga importerade produkter ersättas med närodlade råvaror?

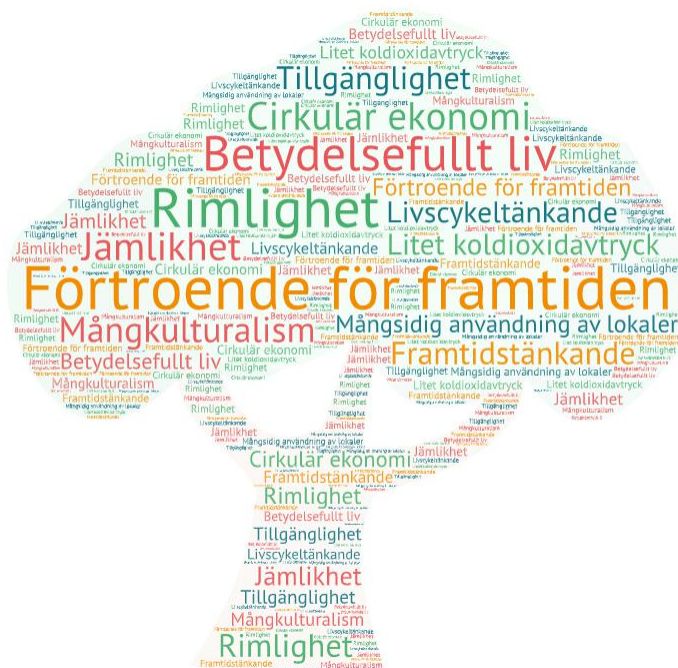
SIBBO INSTITUT / SIPOON OPISTO

Sibbo institut / Sipoon opisto är ett tvåspråkigt medborgarinstitut. Varje år erbjuder institutet cirka 10 000 undervisningstimmar, ca 500 kurser och ca 100 timlärare. Antalet ordinarie anställda är 7.

EKOSOCIAL UTVECKLING

I kursplaneringen och undervisningens innehåll tar vi hänsyn till att Sibbo kommun enligt sin strategi vill utvecklas på ett hållbart sätt. Det här återspeglas i vardagens verksamhet; vi använder miljövänliga material, vi återvinner, vi strävar efter lägsta möjliga koldioxidavtryck. Vi tar hänsyn till energieffektiva lösningar och strävar efter att öka både lokalernas användningsgrad och kursernas fyllnadsgrad. Vi använder aktivt digitala verktyg och undviker onödig utskrift. Vi gör ansvarsfulla inköp med eftertanke.

Hållbar utveckling är inte bara ett miljöperspektiv, utan vi tar också hänsyn till sociala och samhälleliga perspektiv.

UNDERVISNING AV INVANDRARE

Välbefinnande, social gemenskap, delaktighet, utveckling av färdigheter

UNDERVISNING PÅ NÄTET

Deltagande utan att behöva resa, teknik som skonar miljön

MUSIK

Smarta enheter i stället för papperskopior, användning av klassens IT-enheter

FÄRDIGHETS- OCH KONSTÄMMEN

Materialåtervinning, ekologiska alternativ, lärarna introduceras i cirkulär ekonomi

MOTION OCH DANS

Upplevelse av välbefinnande

SPRÅK

Utveckling av färdigheter

SIBBO INSTITUTS VERKSAMHETSIDÉ

Målet för Sibbo institut är att vara det attraktivaste institutet i regionen.

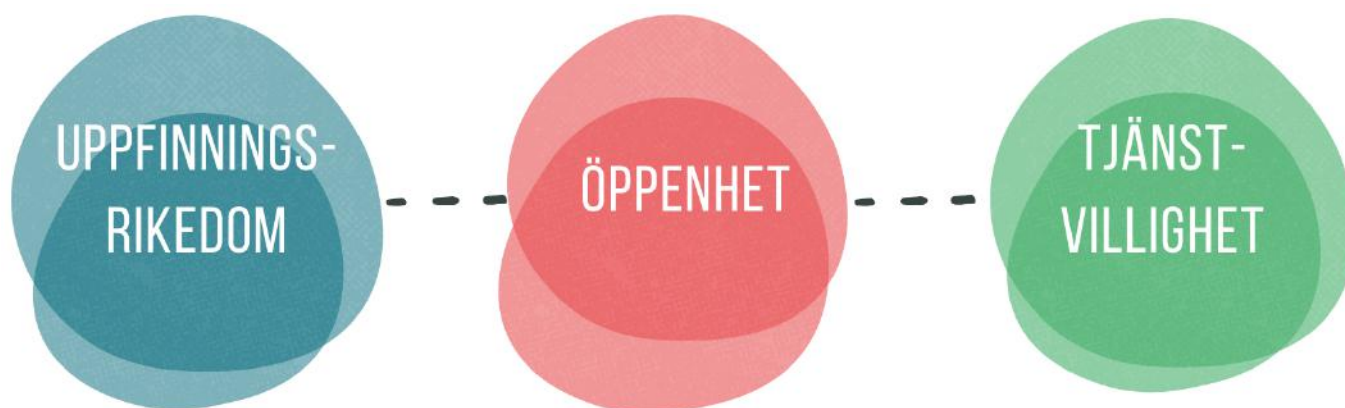
- Kompetenta lärare
- Personalutbildning
- Mångsidighet

- Kompetansbasering
- Invandrarutbildning
- Utbildning för långtidsarbetslösa
- Genonförande av kursidéer

- Tvåspråkighet
- Kundorientering
- Tillgänglighet
- Även möjlighet till service ansikte mot ansikte

SIBBO INSTITUTS VÄRDERINGAR

En föregångare med djärv och flexibel attityd.

- Verksamheten förnyas och utvecklas kontinuerligt
- Kreativa och djärva lösningar

- Verksamheten är transparent
- Kommunikationen är aktuell och sker vid rätt tidpunkt

- Tvåspråkighet
- Kundorientering
- Tillgänglighet
- Snabbhet och flexibilitet

EXEMPEL PÅ KURSER:

Biodlingskurs | Återvunna textilier | Psykisk första hjälpen | Resa till självförsörjning | Skörd från din egen gårds odlingslåda | Tvåttillverkning | Möbelklädsel | Färga med naturens växter och svampar | Krans av ris | Hantverk för särskilda grupper | Avancerad naturkosmetik

VISION / LÖFTE / NÄRLIGGANDE MÅL FÖR DEN EKOSOCIALA UTVECKLINGEN:

Ett så lågt koldioxidavtryck som möjligt.

JÄMSTÄLLDHETS- OCH LIKABEHANDLINGSPLAN

ENGAGEMANG FÖR JÄMSTÄLLDHETS- OCH LIKABEHANDLINGSPLANERING INOM LÄROANSTALTERNA

PLANERA OCH ENGAGERA

Till en början, kom överens om vilka ansvarspersonerna för planeringsprocessen är och hur samarbetet med studerandena och personal arrangeras. Ett alternativ är att inrätta en jämställdhetsgrupp vars medlemmar kan bestå av rektor eller dennes representant, undervisningspersonal, studeranderepresentanter, annan personal inom läroinrättningen samt representanter för studerande och vårdnadshavare.

Det är naturligt att använda studerandeaktiverande metoder och integrera jämställdhetsplanering även som en del av innehållet i kurserna. Jämställdhetsarbete kan också byggas som en tvärvetenskaplig studiehelhet. Det är motiverat att behandla jämställdhetsplanering exempelvis i lärarmöten. För att lyckas med jämställdhetsarbete och jämställdhetsplanering är det värt att överväga:

- är det nödvändigt att fördjupa förståelsen för könsjämställdhet och köns mångfald?
- är det nödvändigt att samla grundläggande information om jämställdhetssituationen i samhället och i grundutbildningen?
- vad är en operativ jämställdhetsplan och vad syftar den till? Är det nödvändigt att anordna introduktion om jämställdhetslagen?

UTRED

Det är bra att utreda jämställdhetssituationen vid institutet. Det viktigaste är att få fram studerandes åsikter och upplevelser om hur jämställdheten förverkligas på det egna institutet. Bra metoder är diskussioner, enkäter och skriftlig dokumentation, videofilmning av vardagssituationer, drama och spel samt att teckna serier och fotografering.

Information om jämställdhetssituationen kan fås från utredningar, statistik och uppföljningar som rör det egna institutet, förutsatt att uppgifterna har samlats in och uppdelats efter kön. Med studerandena kan man ha en övning för att kartlägga hur lokalerna används och om de upplevs som trygga och säkra. Undervisningssituationen går att kartlägga genom att observera vem som tillåts tala och med vilken volym. I jämställdhetsarbetet kan man också använda videoinspelning, det vill säga spela in vardagliga situationer inom läroinrättningen och analysera dem ur jämställdhetssynpunkt.

På institutet kan en skriftlig jämställdhetsenkät genomföras. Med enkäten undersöks hur studerandena upplever att jämställdheten förverkligas på institutet och vilka saker de skulle vilja ändra. När jämställdhetssituationen utvärderas kan man fråga om institutets atmosfär, undervisningen och bedömningen, studiehandledningen samt undervisningsmaterialen. Enkäten kan också samla in information om trakasserier eller dis-

KÄLLOR

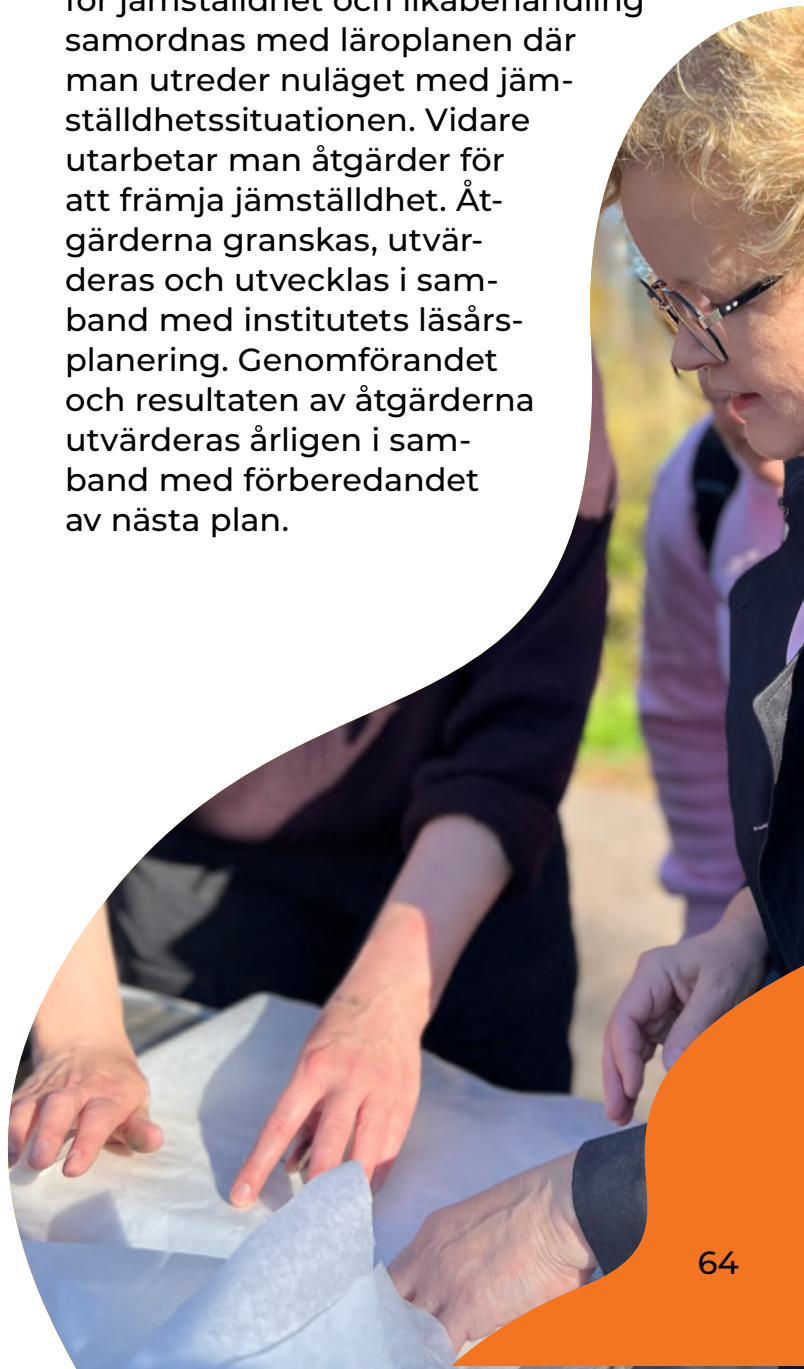
kriminering samt önskemål och förslag för att främja jämställdheten. Enkätens svar kan ligga till grund för en gemensam diskussion om jämställdhet och förslagsönskemålen tas till behandling. Enkäten kan också genomföras bland personalen. Det lönar sig att planera frågeformuläret väl. Alltför långa frågeformulär är inte att föredra.

HUR FÖRÄNDRAS VI

De nödvändiga utvecklingsområdena och konkreta åtgärderna för att främja jämställdhet grundar sig på en utredning som har genomförts vid institutet. Åtgärdsförslagen väljs alltid utifrån institutets behov. Det är bättre att lägga vikten vid några utvecklingsmål och åtgärda dem i stället för att försöka lösa för många problem samtidigt. Åtgärderna kan riktas till vilka förslag som helst som har kommit upp i utredningen. Att öka kunskapen om jämställdhet mellan könen kan vara en åtgärd. Jämställdhetskompetensen stärks bäst när jämställdhetsfrågor regelbundet tas upp med personal, vårdnadshavare och studeranden. Vid uppgörandet av den operativa jämställdhetsplanen säkerställs det att instruktioner kring könsbaserade och sexuella trakasserier antingen finns i jämställdhetsplanen eller i planen för att skydda studeranden mot våld, mobbning och trakasserier.

SKAPA EN JÄMSTÄLLDHETSPLAN

Utredningar och åtgärder dokumenteras antingen i en separat jämställdhetsplan eller inom en annan plan, som till exempel läro-, värde- och likabehandlingsplan. I planen dokumenteras även tidsramar och ansvarspersoner för de överenskomna åtgärderna. I praktiken kan planen för jämställdhet och likabehandling samordnas med läroplanen där man utreder nuläget med jämställdhetssituationen. Vidare utarbetar man åtgärder för att främja jämställdhet. Åtgärderna granskas, utvärderas och utvecklas i samband med institutets läsårsplanering. Genomförandet och resultaten av åtgärderna utvärderas årligen i samband med förberedandet av nästa plan.

JÄMSTÄLLDHETS- OCH LIKABEHANDLINGSPLAN

ENGAGEMANG FÖR JÄMSTÄLLDHETS- OCH LIKABEHANDLINGSPLANERING INOM LÄROANSTALTERNA

Åtgärderna för att främja jämställdhet bör tydligt framgå i dessa dokument. Jämställdhetsplanen kan dokumenteras på olika sätt. Det viktigaste är att planen är konkret, förståelig och att presentationssättet uppmuntrar studeranden och personal på institutet att omfatta planens mål. Det är väsentligt att institutets verksamhet granskas och utvecklas i enlighet med planen. Utbildningsanordnaren bör främja likabehandling.

Jämställdhetsplanen godkänns enligt utbildningsanordnarens beslutsprocess. Rektors uppgift är att säkerställa att den godkända jämställdhetsplanen samt att informera om institutets jämställdhetsarbete både till personal och studeranden. För att sprida informationen kan man använda elektroniska och sociala medier och tryckta guider, samt läroinrättningens gemensamma möten, evenemang eller föräldramöten. En bra tidpunkt för den årliga temadagen för jämställdhet är Minna Canths dag, dvs. jämställdhetens dag den 19 mars.

FÖRVERKLIGA

Genomförandet av jämställdhetsplanen är lättast när åtgärder har överenskommit tillsammans och planen inkluderar ansvariga personer och tidtabeller. På detta sätt garanteras att goda idéer omsätts i vardagen. Effektivt genomför-

ande av överenskomna åtgärder kräver att alla inom läroinrättningen är omfatta målerna i planen. Det är viktigt att arbetet har ledningens stöd. Arbeta för jämställdhet kan också väcka motstånd. En del av personalen kan uppleva åtgärder som främjar jämställdhet som onödiga eller tänka att de är kritik mot deras eget arbete. Speciellt i dessa situationer är det viktigt att ledningen visar tydligt stöd för ansvariga personer samt de planerade utvecklingsåtgärderna och är beredda att diskutera mål och metoder för jämställdhetsarbete. Även om alla inte skulle vara förkämpar och ivriga att gå i bräschen för jämställdhetsarbetet är det viktigt att försäkra sig om att utvecklingsarbetet inte förminskas eller saboteras.

FÖLJ OCH UTVÄRDERA

I institutets planerade likabehandlingsarbete ingår utvärderingen av överenskomna åtgärder för att främja likabehandling och effekterna av dessa. Om det har funnits problem i genomförandet bör man utvärdera vad detta beror på och vad som behöver korrigeras. Det är mest naturligt att göra utvärderingen i samband med uppdateringen av likabehandlingsplanen. Den kan samtidigt tjäna som grund för beredningen av nya åtgärder. En funktionell likabehandlingsplan upprättas i princip varje år. Det är dock möjligt att göra en plan för två eller tre år. Även i det fallet är det lämpligt att årligen följa upp hur de planerade åtgärderna förverkligats.

FUNKTIONELL JÄMSTÄLLDHETSPLANERING

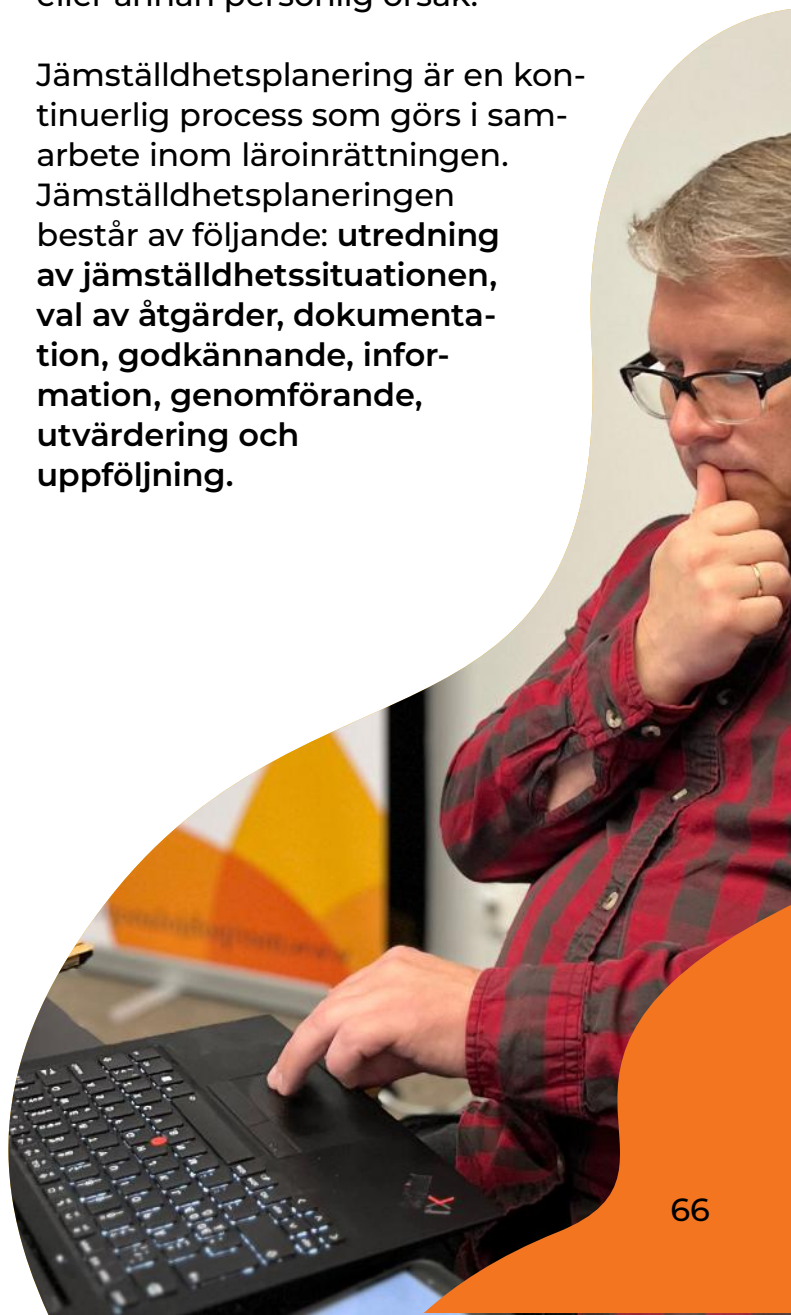
Utbildningsanordnaren ansvarar för att det årligen upprättas en läroinrättnings-specifik jämställdhetsplan i samarbete med personalen och studerandena. Planen kan integreras som en del av läroplanen eller någon annan plan för läroinrättningen. Jämställdhetsplanen ska innehålla: 1) en redogörelse för läroinrättningens jämställdhetssituation; 2) åtgärder som behövs för att främja jämställdheten; 3) en utvärdering av genomförandet och resultaten av de åtgärder som ingått i den tidigare jämställdhetsplanen.

I jämställdhetsplaneringen skapas en gemensam uppfattning om vad en jämställd läroinrättning är, vilka saker inom läroinrättningen som kan hindra att könsjämställdheten förverkligas, vilka saker som främjar könsjämställdheten, under vilka förutsättningar och med vilka metoder de studerandena, oberoende av kön, har lika möjligheter att delta i och påverka verksamheten. Vidare skall det finnas en beskrivning av hur man ingriper i fall av trakasserier och hur man förebygger dem. Att främja jämställdhet är en färdighet som är nyttigt att öva, både för lärare och studeranden. I och med att färdigheten utvecklas lär man sig att identifiera eventuella hinder för att jämställdhet förverkligas samt hur man skall ingripa i fall av olägenhet.

I jämställdhetslagen föreskrivs också om tyngdpunkterna i jämställdhetsplaneringen. I jämställdhetsarbetet bör man särskilt uppmärksamma studerandeval, organisering av undervisningen, inlärningsskillnader, bedömning av studieprestationer, förebyggande och avlägsnande av könsbaserade och sexuella trakasserier.

Enligt lagen om likabehandling ska utbildningsarrangören och den institution som denne upprätthåller utvärdera hur likabehandling i verksamhet förverkligas och vidta nödvändiga åtgärder för att främja likabehandling. Dessutom ska utbildningsarrangören se till att institutionen har en plan för nödvändiga åtgärder för att främja likabehandling. Lagen om likabehandling förbjuder diskriminering på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk aktivitet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsostatus, funktionshinder, sexuell läggning eller annan personlig orsak.

Jämställdhetsplanering är en kontinuerlig process som görs i samarbete inom läroinrättningen. Jämställdhetsplaneringen består av följande: **utredning av jämställdhetssituationen, val av åtgärder, dokumentation, godkännande, information, genomförande, utvärdering och uppföljning.**

MENINGSBANK

I meningsbanken har meningar grupperats enligt delområden för hållbar utveckling, vilka läraren och annan personal vid institutet kan använda direkt eller modifierade som hjälp vid bland annat kursplanering, undervisning och för att genomföra institutets verksamhetskultur (före undervisning, under lektionen och efter lektionen).

I listningen har följande källor använts:

Hållbar utveckling ➔

Finlands FN-förbund – Om oss ➔

Kestävä kehitys | Suomen YK-liitto ➔

SOCIAL HÅLLBAR UTVECKLING

På kursen beaktas upplevelsen av att arbeta tillsammans, interaktion och kreativitet. Vidare beaktas upplevelsen av att lyckas och upplevelsen av välbefinnande.

Målet är att eliminera ojämlikhet mellan människor, möjliggöra kontinuerligt lärande och förverkligandet av de grundläggande rättigheter.

Vi beaktar jämställdhet mellan könen, förebygger känslan av utanförskap och främjar sysselsättning.

Förutsättningarna för välfärd går från generation till generation.

Vi minskar ojämlikhet, särbehandling och delaktighet.

Vi ökar en rättvis fördelning av verksamhetsmöjligheterna.

Individen har möjlighet att påverka sitt liv och integreras bättre i samhället.

I livskontroll bör den studerande uppnå ett tillstånd där hen känner att hen har kontroll för sitt liv.

En trygg, säker, sund, trevlig och tillgänglig inlärningsmiljö.

Lärande möjliggör skapandet av förutsättningar för livskontroll, personligt ansvarstagande och strävan efter hållbara levnadssätt.

Att förstå och synliggöra betydelsen och effekterna av egna handlingar är viktigt.

Inom socialt hållbar utveckling accepteras mångfald och en balanserad tillväxt. Vidare respekteras samlitligas rättigheter.

Studeranden ska använda och sköta eventuell skyddsutrustning på rätt sätt.

Studeranden ska i enlighet med de instruktioner som getts se till att hets arbete inte orsakar fara för hen själv eller för andra som är närvarande i undervisningslokalen.

Sociala medier är en plats där man kan interagera med andra. Detta betyder samma slag av agerande som i allt annat umgänge med andra. I sociala medier bör man bete sig så att det är tryggt och säkert att delta i diskussioner.

“En god utbildning” ingår i målen för social hållbarhet. Målet är att garantera en öppen, jämlik och kvalitativ hög utbildning för alla, samt möjligheter till livslångt lärande.

Målet är att uppnå jämställdhet mellan könen samt att stärka kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter.

I socialt hållbar utveckling accepteras mångfald och balanserad tillväxt samt respekteras och värderas allas rättigheter. “Att minska ojämlikhet” ingår i målen för social hållbarhet.

I studierna används kontinuerligt sociala färdigheter, t.ex. att acceptera och respektera andra samt samarbete. Tillsammans strävar man efter att satsa på gruppsammanhållning, bygga vänskapsrelationer, förebygga mobbning och skapa en sammanhållning i studerandegrupperna.

Vi strävar att skapa en trygg och säker och accepterande uppväxtmiljö för studerandena. Vi stärker gemenskapen exempelvis genom arbete i smågrupper, studerandekårsverksamhet, kommunikationsfärdighetsgrupper och tidigt ingripande.

Lärande förebygger marginalisering och ökar upplevt välbefinnande.

Språkkurserna stöder gemenskap, delaktighet och jämställdhet.

I utbildningen finns ett interaktivt och individuellt tillvägagångssätt och en trygg och ett förtroendeingivande inlärningsklimat.

Kursen stärker den studerades självkänsla genom att betona individuella utvärderingsdiskussioner. Vi synliggör den studerandens kunnande.

Kursen lägger tonvikt vid en upplevelsebaserad inläring, psykisk tillväxt och förmåga att uttrycka sig själv.

MENINGSBANK

KULTURELLT HÅLLBAR UTVECKLING

Lokal kultur kommer starkt fram i kursen.

Kursen tar hänsyn till internationalitet och mångkulturalitet.

Kursen främjar människors och regioners välmående samt möjliggör bevarandet och utvecklingen av olika kulturer.

Målet är att stärka kulturidentitet samt öka kännedom om och uppskattning för olika kulturer.

Vi accepterar människors olikheter, respekterar varje persons rättigheter och grundläggande friheter.

Vi beaktar bevarandet av kulturella aspekter såsom språk, traditioner och seder. I kulturellt hållbar utveckling accepteras mångfald och balanserad tillväxt. Vi uppskattar och respekterar allas rättigheter.

En hållbar stadsmiljö skapar möjligheter för sina invånare, men garanterar också grundläggande tjänster utan att miljön belastas eller förorenas.

Fred, stabilitet, rättvisa och mänskliga rättigheter är en viktig förutsättning för hållbar utveckling.

Endast i fredstid kan individer respektera varandra, njuta av sin rätt till liv och utöva sina grundläggande rättigheter.

Att definiera rättvisa är utmanande, men det är nära förknippat med mänskliga rättigheter, jämlikhet och likabehandling.

Fred är också globala teman och viktiga värden som till exempel demokrati, aktivt medborgarskap, jämlikhet, likabehandling, antirasism, mänskliga rättigheter och icke-våld.

Vi strävar efter att avsevärt minska alla former av våld och främja det lokala samarbetet.

Rättvisa är alltid närvarande i vardagen.

Att försvara sina egna rättigheter innebär också att vara medveten om sitt ansvar och sina skyldigheter.

Det viktigaste med rättvisa är att se varje person som värdefull och lika i förhållande till sina rättigheter och skyldigheter.

“Vi är alla lika och vi är alla olika.” Alla har något gemensamt, universellt, varför människor måste behandlas rättvist.

Under undervisningssituationen behandlas alla likvärdigt och ingen diskrimineras.

“Samarbete och partnerskap” ingår i de mål som är kopplade till kulturell hållbarhet.

EKOLOGISK OCH EKONOMISK HÅLLBAR UTVECKLING

Utbildningen anpassas till en hållbar nivå så att mänsklig aktivitet baseras på planetens naturtillgångar och naturens uthållighet, samt säkerställandet av biologisk mångfald och ekosystemens funktionalitet.

Materialen har anskaffats ansvarsfullt och med hänsyn till hållbar utveckling. Överflödigt material minimeras och återanvändning föredras. Avfallsmaterial förvaras, sorteras och avlägsnas på lämpligt sätt.

Att påvisa kompetens betyder att vi använder olika former för utvärdering, inte bara ett pappersintyg.

Tillgänglighet beaktas i kursen.

I det färdiga arbetet som gjorts på kursen beaktas en lång användningstid som handleder till rätt underhåll, reparation och förvaring av det färdiga arbetet.

Ekoeffektiv konsumtion av naturresurser och jämn fördelning av välfärd. Alla har en roll i att bygga en hållbar ekonomi.

Vi garanterar goda levnadsvillkor nu och i framtiden och konsumerar jordens naturtillgångar mer hållbart.

MENINGSBANK

EKOLOGISK OCH EKONOMISK HÅLLBAR UTVECKLING

Hållbarhet kan uppnås framför allt genom hållbar användning av förnybara naturresurser, samt till exempel genom att förbättrar och effektiviserar användningen av resurser och material genom att följa principerna för cirkulärekonomi.

Nu och i framtiden är det viktigaste att ta hänsyn till gränserna för planetens hållbarhet.

Viktigt att beakta livsstilens inverkan på miljön.

Producera en bättre produkt med mindre användning av naturresurser, genom återvinning.

Ur konsumentens perspektiv märks den hållbara ekonomins betydelse genom konsumentens beteende och val.

All vår verksamhet påverkar miljön.

Var och en av oss kan främja ekonomisk hållbarhet genom att föredra hållbara produkter.

Produkter och tjänster vill man erbjuda med mindre belastning på miljön samt genom att spara naturresurser och energi.

Kan vi känna igen vilken del av vår konsumtion som är baserad på behov, vilken på önskan och vilken på tillfällig passion?

Vi har redan bestämt oss för att skydda jorden från föroreningar till exempel genom hållbara konsumtions- och produktionsmetoder med att använda naturresurser på ett hållbart sätt.

Ekologisk hållbarhet innebär att bevara den biologiska mångfalden och att anpassa människornas ekonomiska och materiella aktiviteter till planetens naturresurser och naturens tålamod.

Ekologisk hållbarhet möjliggör förverkligandet av de övriga dimensionerna av hållbar utveckling. Människan får inte äventyra de naturliga system som upprätthåller livet. Utsläpp förorsakade av människan får inte överstiga naturens hållbarhet.

Genom att ändra vår nuvarande verksamhet ännu mer, kan vi bevara en livskraftig miljö som tar hänsyn till andra.

Alla sätt att spara energi och utveckla nya energiformer är nödvändiga.

För studeranden innebär ansvarsfullhet det vill säga att ta ansvar för något eller någon idag och i framtiden både till individen och arbetslivet.

Vi ändrar våra konsumtionsvanor till att vara mer hållbara genom återvinning. Människan tar allt material som behövs från naturen.

Tjänster kan betraktas utifrån ett livscykelperspektiv: vilka utsläpp och avfall genereras under olika skeden då man betraktar avfall i olika skeden av produktionen.

Vi ser till att produkter och tjänsters livscykel är hållbar. Genom mindre förbrukning tillverkas mer, samtidigt om miljön sparas.

Cirkulärekonomi är återanvändning. Material saker som kastats bort återanvänds.

Produkter och varor tillverkas för att vara lättare att underhålla, reparera och för att hålla längre.

SIVISTYMÄLLÄ MEISTÄ TULEE planetaarisia toimijoita!

AIKA

MENNEISYYS nykyisyys TULEVAISUUS

TULEVIEN SUKUPOLVIEN
ääni PÄÄTÖKSIIN?

tila

PAIKALLINEN ALUEELLINEN globaali

ETIIKKA
yksilö

YHTEISÖ PLANEETTA

MIKÄ...?
RIITTÄÄ?

SOKEAT

pisteemme?

LUONNON-
VARAT

RAJAT

VASTASSA

Tuleraisuus
VOI OLLA MUUTAKIN
KUIN MENNEISYYDEN
JATKE!

kiertoon

KUVITUS
AINO SUTINEN

1. Ekosysteemit
2. IHMISARVO
3. talous

Uuden
KUVITTELU!

sydämen
sivistys

ratkaisut

Arto O. SALONEN

oppiminen
KASVAMINEN

työn
merkitys

© 2024

Meri-Pohjolan
Opistopiiri